

Interreg
Ελλάδα-Κύπρος

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης

RE-CULT

ΣΥΝΤΑΞΙΔΙΩΤΕΣ ΣΤΗ
ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ & ΚΥΠΡΟ

ΕΡΓΟ

Ανάδειξη και διάδοση της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς μέσα από την ανάπτυξη και θεσμική ενίσχυση του Θρησκευτικού Τουρισμού στη νησιωτική περιοχή της Ελλάδας και της Κύπρου

(Ακρωνύμιο: RE-CULT)

ΠΑΚΕΤΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	3
ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ	3.8.1 Σχέδιο Στρατηγικού Σχεδιασμού για την Ανάπτυξη και Θεσμική Ενίσχυση του Θρησκευτικού Τουρισμού
ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ	Κέντρο Έρευνας και Ανάπτυξης Ι.Μ. Σύρου
ΈΚΔΟΣΗ:	1
ΔΙΑΘΕΣΙΜΟΤΗΤΑ:	Εμπιστευτικό
ΣΥΝΤΑΚΤΗΣ	Κέντρο Έρευνας και Ανάπτυξης Ι.Μ. Σύρου

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	4
ΕΝΟΤΗΤΑ 1	7
ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ ΥΠΑΡΧΟΥΣΑΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΚΑΙ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ	7
ΕΝΟΤΗΤΑ 2	23
ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΚΟΙΝΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΔΡΑΣΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	23
2.1 Προσδιορισμός στρατηγικής και στόχων.....	24
2.2 Άξονες προτεραιότητας	25
2.3 Μέτρα	28
ΕΝΟΤΗΤΑ 3	31
ΠΛΑΝΟ ΔΡΑΣΕΩΝ ΑΝΑΔΕΙΞΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑΔΟΣΗΣ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ ΣΕ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΚΥΠΡΟ (ΣΧΕΔΙΟ MARKETING)	31
3.1 Στρατηγική Μάρκετινγκ	31
3.2 Αγορές - στόχοι	34
3.3 Δράσεις.....	35
ΠΗΓΕΣ	

ΦΥΛΛΟ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΥ

Ακρωνύμιο Έργου	RE-CULT
Τίτλος Έργου	Ανάδειξη και διάδοση της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς μέσα από την ανάπτυξη και θεσμική ενίσχυση του Θρησκευτικού Τουρισμού στη νησιωτική περιοχή της Ελλάδας και της Κύπρου

Ασφάλεια (επίπεδο διανομής)	-
Ημερομηνία παραλαβής	-
Αριθμός Παραδοτέου	3.8.1
Είδος	-
Κατάσταση & έκδοση	1
Αριθμός σελίδων	44
Υπεύθυνοι συνεργάτες	Μανώλης Παπαμακάριος - Νίκος Χρυσίνης
Συντάκτης	Κέντρο Έρευνας και Ανάπτυξης Ι.Μ. Σύρου

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το παρόν σχέδιο αποτελεί μέρος του Παραδοτέου Π.3.8.1: «Στρατηγικού Σχεδιασμού για την ανάπτυξη και θεσμική ενίσχυση του Θρησκευτικού Τουρισμού στη διασυνοριακή περιοχή Ελλάδας και Κύπρου» στο πλαίσιο του Έργου «Ανάδειξη και διάδοση της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς μέσα από την ανάπτυξη και θεσμική ενίσχυση του Θρησκευτικού Τουρισμού στη νησιωτική περιοχή της Ελλάδας και της Κύπρου», με ακρωνύμιο RE-CULT, το οποίο υλοποιείται στο πλαίσιο του προγράμματος INTERREG V-A «Ελλάδα - Κύπρος 2014-2020».

Κύριος Δικαιούχος του έργου RE-CULT είναι το Υφυπουργείο Τουρισμού της Κυπριακής Δημοκρατίας, ενώ συμμετέχουν ως δικαιούχοι οι παρακάτω επτά (7) φορείς:

- Υπουργείο Τουρισμού Ελλάδας
- Ιερά Αρχιεπισκοπή Κύπρου
- Εκκλησία της Ελλάδος
- Σύνδεσμος Τουριστικών Επιχειρήσεων Κύπρου
- Πανεπιστήμιο Αιγαίου - Ειδικός Λογαριασμός Έρευνας
- Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου
- Κέντρο Έρευνας και Ανάπτυξης Ιεράς Μητροπόλεως Σύρου

Το έργο στοχεύει στην επίτευξη των ακόλουθων στόχων:

- ✓ Καταγραφή και τεκμηρίωση υλικών και άυλων στοιχείων θρησκευτικής πολιτιστικής κληρονομιάς της διασυνοριακής περιοχής, προς ψηφιοποίηση.
- ✓ Ψηφιακή καταλογογράφηση, που θα συνοδεύεται από μια εφαρμογή περιήγησης με χάρτες και χρονολογία, η οποία θα προσφέρει τη δυνατότητα της καταγραφής, αναζήτησης και ανάκτησης αντικειμένων και μνημείων θρησκευτικής κληρονομιάς, καθώς και συσχέτισης με αυτά ψηφιακών πόρων (π.χ. εικόνες, βίντεο, ηχητικά αρχεία, καθώς και 3D αναπαραστάσεις αντικειμένων), επιτρέποντας την πρόσβαση σε διαφορετικών κατηγοριών χρήστες.
- ✓ Σχεδιασμός και ανάπτυξη ψηφιακού μουσείου, ψηφιακής βιβλιοθήκης και κινητής εφαρμογής (mobile app) εικονικής περιήγησης.
- ✓ Δράσεις ενημέρωσης, προβολής και ανάδειξης των ψηφιακών αποθετηρίων (συμπεριλαμβανομένης της προμήθειας και τοποθέτησης info kiosks).
- ✓ Σήμανση επιλεγμένων σημείων στις περιοχές παρέμβασης.
- ✓ Πιλοτική ανάπτυξη Διαδρομών με πιστοποίηση (προδιαγραφές, κριτήρια και σήματα).
- ✓ Εκπαίδευση εμπλεκόμενων φορέων.

- ✓ Ανάπτυξη δικτύωσης και συνεργασίας μεταξύ φορέων τουρισμού, φορέων διαχείρισης πολιτιστικών και θρησκευτικών μνημείων.
- ✓ Ανάπτυξη κοινών εργαλείων ανάδειξης της θρησκευτικής πολιτιστικής κληρονομιάς της περιοχής.

Στη στόχευση του έργου κεντρικό ρόλο διαδραματίζει η ενίσχυση της συνεργασίας της διασυνοριακής περιοχής Ελλάδας και Κύπρου, σε θεσμικό και τεχνοκρατικό επίπεδο στους τομείς των τεχνών και του πολιτισμού, ενώ το πρόγραμμα στοχεύει να αξιοποιήσει τις πρόσφατες εξελίξεις στις τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών προκειμένου να δημιουργήσει καινοτόμα εργαλεία που θα ενισχύσουν την ανάπτυξη του θρησκευτικού τουρισμού μέσα και από την επέκταση της τουριστικής περιόδου για τη διασυνοριακή περιοχή.

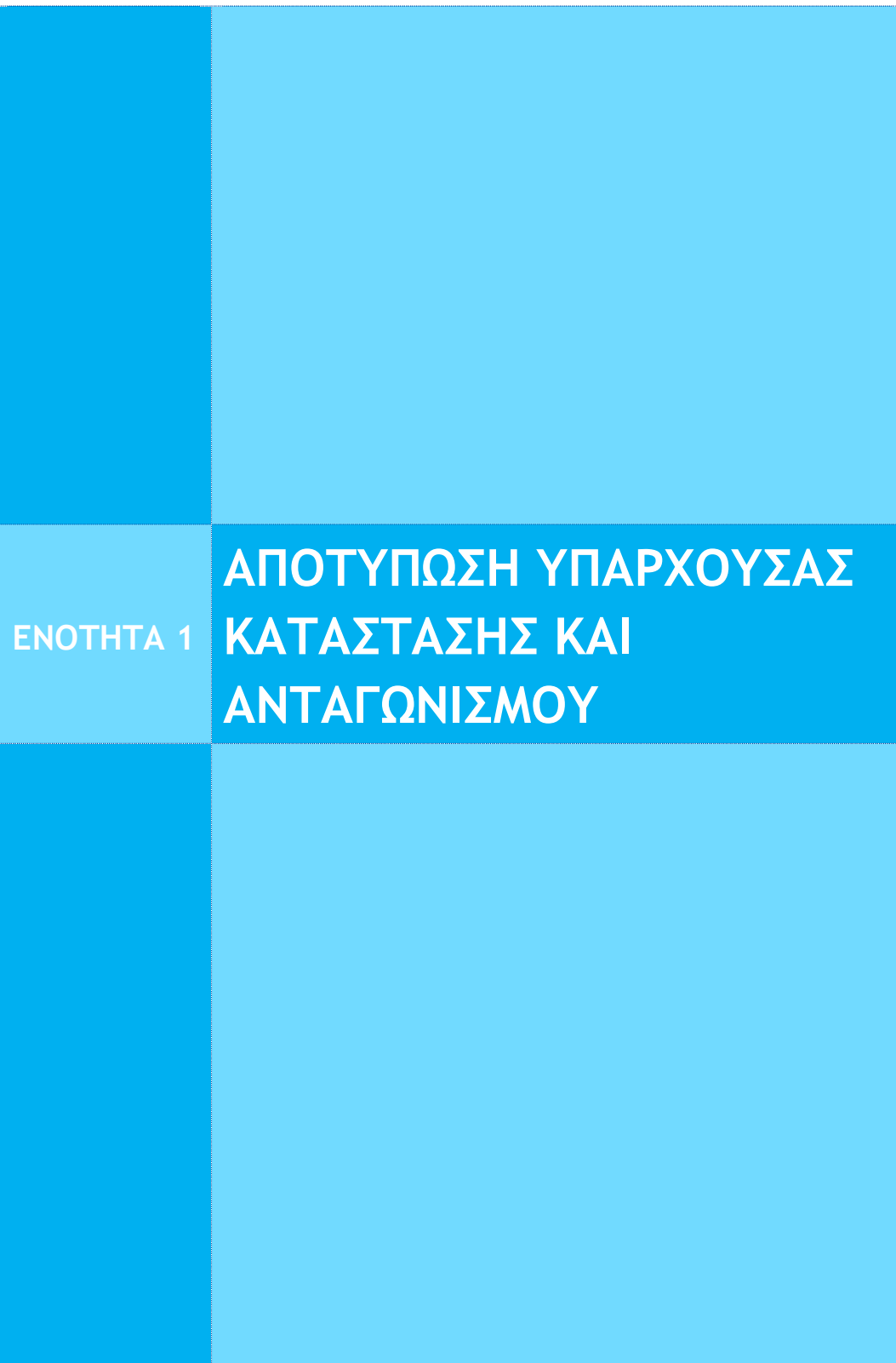
Σκοπός είναι η καθοδήγηση των εμπλεκόμενων μερών στην κατεύθυνση της δημιουργίας ενός ολοκληρωμένου τουριστικού προϊόντος μέσα από την ανάδειξη της υλικής και άυλης θρησκευτικής-πολιτισμικής κληρονομιάς της Ελλάδας και της Κύπρου που θα απευθύνεται σε προσκυνητές, τουρίστες και θαυμαστές της Τέχνης, μέσα από θρησκευτικές-προσκυνηματικές περιηγήσεις και πολιτισμικά "οδοιπορικά", στους δρόμους που χάραξαν θρησκείες, λαοί και πολιτισμοί κατά τη μακραίωνη ιστορία της διασυνοριακής περιοχής της Ελλάδας και της Κύπρου. Συνδυάζοντας την παράδοση με την τεχνολογία, Έλληνες και ξένοι επισκέπτες θα έχουν τη δυνατότητα να καταστούν κοινωνοί της πλούσιας θρησκευτικής πολιτιστικής της κληρονομιάς.

Το παραδοτέο του «Στρατηγικού Σχεδιασμού για την ανάπτυξη και θεσμική ενίσχυση του Θρησκευτικού Τουρισμού στη διασυνοριακή περιοχή Ελλάδας και Κύπρου» αφορά στη Μελέτη Κοινής Ανάπτυξης Εναλλακτικού Τουρισμού που θα οδηγήσει στην καταγραφή Πλάνου Δράσεων για την ανάδειξη και διάδοση της θρησκευτικής πολιτιστικής κληρονομιάς.

Στόχος του Παραδοτέου είναι να αναπτυχθεί και να αναλυθεί ο στρατηγικός σχεδιασμός Marketing του διασυνοριακού κοινού τουριστικού προϊόντος, εξειδικεύοντας τον θρησκευτικό πολιτιστικό τουρισμό. Αρχικά θα γίνει ανάλυση του κλάδου του θρησκευτικού τουρισμού επιχειρώντας μια ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης ώστε να διαμορφωθεί μια ξεκάθαρη εικόνα του θρησκευτικού τουρισμού σήμερα αλλά και να αποτυπωθούν οι τάσεις του αύριο όπως διαγράφονται στην αγορά. Στη συνέχεια και αφότου καθορισθούν οι στόχοι και το όραμα για το προϊόν του θρησκευτικού τουρισμού σε Ελλάδα και Κύπρο, θα γίνει μελέτη ανάπτυξης κοινού προγράμματος marketing και Πλάνου Δράσεων. Στο πλαίσιο της αποτελεσματικής υλοποίησης του στρατηγικού σχεδιασμού θα

καθορισθεί επίσης ο νέος ρόλος του θεσμικών φορέων του θρησκευτικού τουρισμού και οι τομείς δράσεις του.

Το Κέντρο Έρευνας και Ανάπτυξης Ι.Μ. Σύρου σε συνεννόηση με τους εμπλεκόμενους φορείς του Πακέτου Εργασίας 3, θα συμμετέχει στην καταγραφή προτάσεων και την αποστολή τους στο Υπουργείο Τουρισμού της Ελλάδας.

ΕΝΟΤΗΤΑ 1

**ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ ΥΠΑΡΧΟΥΣΑΣ
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΚΑΙ
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ**

1.5 Καλές πρακτικές θρησκευτικού/προσκυνηματικού τουρισμού από την Ελλάδα/Μελέτη περίπτωσης Ν. Τήνος

Η Τήνος είναι ένα ιερό νησί και χαρακτηρίζεται από την πληθώρα θρησκευτικών και πολιτισμικών μνημείων. Το νησί της Τήνου από την αρχαιότητα ήταν ένα θρησκευτικό κέντρο, το ιερό του Ποσειδώνα και της Αμφιτρίτης την καθιστούσε ένα από τα σημαντικότερα πανελλήνια προσκυνήματα.

Η πίστη και θρησκευτικότητα του νησιού, όμως, συνεχίστηκε και κατά τους επόμενους αιώνες μέχρι σήμερα. Αυτό αποδεικνύεται και από την πληθώρα των εκκλησιών που βρίσκονται διάσπαρτες σ' όλο το νησί. Με πάνω από 1000 περίπου Ορθόδοξες και Καθολικές εκκλησίες, η Τήνος κατέχει ξεχωριστή θέση στον κόσμο της εκκλησιαστικής αρχιτεκτονικής, όπου η ευαισθησία της Τηνιακής ψυχής έφτασε στο απόγειο της χρησιμοποιώντας ανατολικές και δυτικές τεχνικές με ένα μοναδικό τρόπο. Με ντόπια υλικά, τεχνικές και μεράκι, οι Τηνιακοί τεχνίτες έκτισαν εκκλησίες, οι οποίες είναι πραγματικά έργα τέχνης.

Κατά τη Βυζαντινή περίοδο ανεγέρθηκαν πολλοί ενοριακοί ναοί ειδικότερα στα χωριά του νησιού. Όμως, στο κτίσιμο των πολυάριθμων εκκλησιών συνέβαλε και η ειδική συμφωνία μεταξύ των κατοίκων της Τήνου με τους Οθωμανούς, μετά την παράδοση του νησιού από τους Βενετούς. Έτσι, οι Τηνιακοί ήταν ελεύθεροι, εκτός των άλλων, να χτίζουν όσες εκκλησίες ήθελαν. Ο μεγάλος αριθμός των εκκλησιών είναι αποτέλεσμα τόσο του έντονου θρησκευτικού συναισθήματος των Τηνιακών όσο και της ανάγκης για προστασία των περιουσιών.

Ιερός Ναός της Ευαγγελιστριάς της Τήνου/ Παναγία της Τήνου

Ο Ναός της Παναγίας της Τήνου συνδέεται άμεσα με την ιστορία, τον πολιτισμό, την οικονομία και τον τουρισμό του νησιού. Η Παναγία της Τήνου είναι ένα από τα πλέον γνωστά θρησκευτικά προσκυνήματα όχι μόνο στην Ελλάδα αλλά και στο εξωτερικό. Κάθε χρόνο χιλιάδες προσκυνητές συρρέουν, από κάθε γωνιά της γης, στο ιερό νησί για να προσκυνήσουν την θαυματουργό εικόνα της Μεγαλόχαρης. Να την ευχαριστήσουν γιατί σε δύσκολες στιγμές τους, πού επικαλέστηκαν με πίστη, την βοήθειά της ή ζήτησαν με δάκρυα στα μάτια το θαύμα της, την ίαση κάποιας ασθένειας ή την λύτρωση από κάποιο πόνο, ψυχικό ή σωματικό έτυχαν της θείας χάριτος.

Έρχονται στην Τήνο για να εναποθέσουν την πάσα ελπίδα τους στη Μεγαλόχαρη και φεύγουν από το νησί λυτρωμένοι, με την ελπίδα ζωντανή στη ψυχή τους, για τη βοήθειά της και την θαυματουργό παρέμβασή της.

Ο ναός της Παναγίας της Τήνου κτίστηκε σε σημείο όπου βρέθηκε η εικόνα της Παναγίας, μετά από σχετικά οράματα της μοναχής Αγίας Πελαγίας. Η εικόνα ανακαλύφθηκε μετά από ανασκαφές στις 30 Ιανουαρίου 1823 και ενώ προηγήθηκαν ανασκαφές το 1822 που αποκάλυψαν τον αρχαίο ναό του Διονύσου και ο ναός του Αγίου Ιωάννου του Προδρόμου. Η είδηση της εύρεσης της εικόνας, κατά την περίοδο της ελληνικής επανάστασης του 1821 θεωρήθηκε καλός οϊωνός και το νησί επισκέφτηκαν για αυτό το λόγο οι Κολοκοτρώνης, Μιαούλης, Νικηταράς και Μακρυγιάννης, για να προσκυνήσουν.

Μετά την εύρεση της εικόνας ακολούθησε η οικοδόμηση της εκκλησίας. Απαιτήθηκαν μεγάλες ποσότητες μαρμάρων, οι οποίες κατά κύριο λόγο μεταφέρθηκαν από το γειτονικό νησί της Δήλου. Απαιτούνταν επίσης και μεγάλος αριθμός εργατών επεξεργασίας και τοποθέτησης μαρμάρων, αλλά κυρίως πολλά χρήματα η έλλειψη των οποίων έφερνε πολλές φορές σε αμηχανία τους επιστάτες του έργου που δυσκολεύονταν να πληρώσουν στο τέλος της εβδομάδας, εργαζόμενους και υλικά.

Η ολοκλήρωση του έργου οφείλεται στη σημαντική συνδρομή, σε εργασία και χρήμα, τόσο του τηνιακού λαού, όσο και χριστιανών από την Ελλάδα και το εξωτερικό. Μέχρι τα μέσα του 1832 είχε ανεγερθεί η ανατολική πτέρυγα του συγκροτήματος, το τμήμα ανατολικά του καμπαναριού και το τμήμα ανατολικά της κεντρικής εισόδου. Το σύνολο των εργασιών ανέγερσης ολοκληρώθηκε το 1880.

Η αρχιτεκτονική του ναού ακολουθεί τα πρότυπα της παράδοσης του νησιού, αλλά έχει και πολλές επιρροές από τη Δύση και την Ανατολή. Έχει κτιστεί πάνω σε κατάλοιπα παλαιοχριστιανικού ναού που ήταν αφιερωμένος στον Άγιο Ιωάννη Πρόδρομο, ενώ προϋπήρχε αρχαίο τέμενος προς τιμήν του Διονύσου. Η Παναγία της Τήνου είναι ένα συγκρότημα αποτελούμενο από δώροφο κτίριο που στεγάζει τον κυρίως ναό στον επάνω όροφο και πολλά άλλα βοηθητικά κτίσματα που είναι ενσωματωμένα στον περίβολό της. Ο ναός είναι τρίκλιτη βασιλική με διευρυμένο και υπερυψωμένο το μεσαίο κλίτος, το οποίο χωρίζεται από τα δυο πλαϊνά με κιονοστοιχίες. Πάνω από την κύρια είσοδο του ναού μπορεί κανείς να δει ένα μαρμάρινο υπέρθυρο με ανάγλυφους τους δυο αρχαγγέλους και ανάμεσα εγχάρακτη επιγραφή των κτητόρων του ναού.

Στο ναό επίκεντρο του προσκυνήματος αποτελεί η θαυματουργή εικόνα του Ευαγγελισμού. Υποστηρίζεται ότι η εικόνα ζωγραφίστηκε από τον Ευαγγελιστή Λουκά, ενώ σύμφωνα με άλλους μελετητές η εικόνα χρονολογείται αργότερα.

Ο ναός είναι κατάμεστος από τάματα και αφιερώματα των πολυπληθών πιστών, με τα οποία εκφράζουν είτε τις παρακλήσεις τους είτε την ευγνωμοσύνη τους για τα θαύματα της Παναγίας. Κάτω από τον κυρίως ναό βρίσκεται αυτός της Ζωοδόχου Πηγής - Ευρέσεως. Εδώ ο προσκυνητής μπορεί να πάρει αγίασμα από την πηγή που ανέβλυσε και χώμα από τον τόπο που βρέθηκε η εικόνα.

Στους χώρους που περιβάλλουν την αυλή της Παναγίας στεγάζονται γραφεία, μουσεία και άλλες υπηρεσίες για την εξυπηρέτηση των αναγκών του Ιδρύματος και των επισκεπτών. Στην αυλή, επίσης, βρίσκεται και η φιάλη-σιντριβάνι, δωρεά ενός αλλόδοξου, ο οποίος πίστεψε αποδίδοντας τη θεραπεία του σε θαύμα της Μεγαλόχαρης.

Στο πλάι της εκκλησίας ορθώνεται το επιβλητικό καμπαναριό. Λίθινο στη βάση του, υψώνεται στα 30 μέτρα με τρία μαρμάρινα φανάρια, φιλότεχνη-μένα από τον Ιωάννη Φιλιππότη πάνω σε μελέτες του Αναστ. Ορλάνδου. Με τη μεγαλοπρέπειά του και τις καμπάνες του που αντηχούν σε ολόκληρη τη Χώρα και τα γύρω χωριά, αποτελεί σήμα κατατεθέν του συγκροτήματος της Παναγίας, αλλά και ολόκληρης της πρωτεύουσας, καθώς είναι το πρώτο που αντικρίζει από το πλοίο ο επισκέπτης. Επιπλέον όμως στο περιβάλλον χώρο του ναού βρίσκουμε ιστορικούς και πολιτιστικούς χώρους που είναι σημαντική για την ιστορία της Ελλάδας και παρουσιάζονται αναλυτικά παρακάτω:

Μουσωλείο Έλλης

Το Μουσωλείο της Έλλης είναι ένας μικρός χώρος με μεγάλη ιστορική σημασία, στο κτιριακό συγκρότημα του Ιερού Ναού Ευαγγελιστρίας. Ψυπνάει τις μνήμες από τη 15η Αυγούστου 1940, όταν το αγκυροβολημένο στο λιμάνι της Τήνου, καταδρομικό Έλλη που συμμετείχε στον εορτασμό της Κοιμήσεως της Θεοτόκου, βυθίστηκε από ιταλικό υποβρύχιο.

Στο Μουσωλείο της Έλλης υπάρχει το οστεοφυλάκιο των θυμάτων του τορπιλισμού, των πρώτων θυμάτων του Β' Παγκοσμίου Πολέμου στην Ελλάδα. Φυλάσσεται ακόμη τμήμα της τορπίλης που έπληξε το καταδρομικό και αντικείμενα που ανασύρθηκαν κατά την ανέλκυση του σκάφους (1955) και ξεβράστηκαν στο λιμάνι της Τήνου.

Δίπλα από το Μνημείο της Έλλης (κοντά στο φάρο του παλιού λιμανιού), φυλάσσεται ένα από τα κανόνια του καταδρομικού που συντηρήθηκε κατάλληλα και χρησιμοποιείται για κανονιοβολισμούς σε μεγάλες εορτές.

Μουσείο τηνιακών καλλιτεχνών

Μια αίσθηση για τους καλλιτέχνες που κατάγονται από την Τήνο μπορεί κανείς να πάρει στο Μουσείο Τηνίων Καλλιτεχνών. Βρίσκεται στον προαύλιο χώρο του Ναού της Ευαγγελίστριας. Περιέχει πολλά αντιπροσωπευτικά δείγματα έργων καλλιτεχνών που κατάγονται από την Τήνο.

Υπάρχουν αξιόλογα έργα ζωγραφικής και γλυπτικής, αυθεντικά καθώς και αντίγραφα. Ανάμεσα στους καλλιτέχνες που έχουν φιλοτεχνήσει τους ζωγραφικούς πίνακες είναι οι Ν. Γύζης, Νικηφόρος, Νικόλαος και Περικλής Λύτρας, Γ. Ρόιλος, Μ. Ρενιέρης, Γ. Γαϊτής, ενώ υπάρχουν επίσης γλυπτά και ανάγλυφα του Γ. Χαλεπά, Λ. Σώχου, Δ. Φιλιππότη, Γ. Βιτάλη, Λάζαρου και Μάρκου Φυτάλη και του Ιωάννη Βούλγαρη.

Έκθεση εκκλησιαστικών κειμηλίων και εικόνων

Σε ένα από τους χώρους του προαυλίου της Παναγίας στεγάζεται η έκθεση εκκλησιαστικών κειμηλίων και εικόνων. Περιέχει πολλά εκκλησιαστικά αντικείμενα του νησιού, κυρίως εικόνες από το 14ο-19ο αιώνα, όπως επίσης τη Χάρτα του Ρήγα Φεραίου (μια από τις τρεις αυθεντικές που έχουν διασωθεί) και το δαχτυλίδι του Κολοκοτρώνη. Υπάρχουν επίσης ξυλόγλυπτα του Τηνίου καλλιτέχνη Ιωάννη Πλατή.

Η συλλογή περιλαμβάνει και πίνακες από διάσημους καλλιτέχνες όπως του Φ. Κόντογλου και του Νικ. Λύτρα. Επίσης, στο χώρο αυτό, εκτίθενται αναγεννησιακοί πίνακες από την Ιταλία και τα Ιόνια νησιά. Εκτός αυτών, ο επισκέπτης μπορεί να θαυμάσει διάφορα διακοσμητικά ευρωπαϊκής τέχνης, βάζα, έπιπλα, έναν αξιόλογο καθρέπτη και άλλα αντικείμενα μεγάλης αξίας.

Περιγραφή του Δεκαπενταύγουστου στην Τήνο

Είναι η μεγαλύτερη γιορτή της Τήνου και από τις μεγαλύτερες της Ορθοδοξίας. Για το προσκύνημα συγκεντρώνεται πλήθος κόσμου, που κατά κύριο λόγο είναι προσκυνητές. Από την πρώτη Ιουλίου κάθε χρόνο χιλιάδες προσκυνητές κατακλύζουν το νησί, ενώ τον Αύγουστο και συγκεκριμένα την παραμονή του Δεκαπενταύγουστου το θέαμα της αυλής του ναού της Θεοτόκου, της πόλεως και του λιμανιού είναι απερίγραπτο.

Γεμάτα κόσμο τα πλοία από Πειραιά, Ραφήνα και τα άλλα γύρω νησιά φτάνουν στην Τήνο. Οι αποβάθρες γεμίζουν κόσμο όπως επίσης και οι δύο

λεωφόροι που οδηγούν στον ναό. Εκεί συναντιούνται οι Ορθόδοξοι χριστιανοί και όχι μόνο, από όλα τα μέρη. Όλο το νησί στολισμένο, έχει μεταβληθεί σε έναν μεγάλο ξενώνα για τους επισκέπτες.

Ατελείωτες είναι οι ουρές προσκυνητών περιμένουν να προσκυνήσουν και ακολουθεί ολονυκτία και παράκληση, καθώς την νύχτα ο ναός της Μεγαλόχαρης μένει ανοικτός. Την ημέρα της εορτής οι επισκέπτες φτάνουν τις 30.000 και τα δύο λιμάνια του είναι γεμάτα πλοία. Μια ατελείωτη σειρά πλήθους που αρχίζει από τον ναό και τελειώνει στην πλατεία της Παντάνασσας, περιμένει να περάσει από πάνω η Χάρη της Θείας Εικόνας.

Είναι μια πολύ συγκινητική στιγμή για την ιστορία κάθε πιστού που στήριξε στην μάνα του Χριστού τις ελπίδες του. Όταν η πομπή φτάσει στην πλατεία, έπειτα ακολουθητέ η δέηση. Τα πολεμικά πλοία βρίσκονται στον εξωτερικό χώρο των λιμανιών, τα επιβατηγά και όλα τα κότερα και κάθε πλεύσιμο αποδίδουν, σφυρίζοντας, τιμές στην Μεγαλόχαρη στον υγρό τάφο της Έλλης, που τορπιλίστηκε τον Αύγουστο του 1940 στο λιμάνι της Τήνου. Τέλος, η πομπή ακολουθώντας τον ίδιο δρόμο επιστρέφει στον ναό και τα αναρίθμητα πλήθη ξεκινούν για την επιστροφή.

Η Παναγίας της Τήνου γιορτάζει τέσσερις ημέρες τον χρόνο: στις 30 Ιανουαρίου, ημέρα εύρεσης της θαυματουργής εικόνας στις 25 Μαρτίου, ημέρα του Ευαγγελισμού της Θεοτόκου στις 23 Ιουλίου, ημέρα οράματος της Αγίας Πελαγίας και στις 15 Αυγούστου, ημέρα της Κοίμησης της Θεοτόκου.

Εορτές/ Έθιμα/ Πανηγύρια

Τα «φαναράκια» είναι ένα έθιμο που πραγματοποιείται κάθε χρόνο στις 30 Ιανουαρίου στη Χώρα της Τήνου. Την ημέρα αυτή προσέρχονται οι Τήνιοι με αναμμένα φανάρια στα χέρια τους για να προσκυνήσουν την εικόνα της Παναγίας, αναβιώνοντας το προσκύνημα που έλαβε χώρα μόλις διαδόθηκε η είδηση της εύρεσης της εικόνας.

Το βράδυ της 30ής Ιανουαρίου η φιλαρμονική του Δήμου, οι μαθητές Δημοτικών, Γυμνασίου και Λυκείων, αλλά και μικρά παιδιά καθώς και μεγάλοι κάθε ηλικίας κρατώντας από ένα φαναράκι με πολύχρωμες διαφανείς μεμβράνες ξεκινώντας από την Παναγία και περνώντας από τα στενά δρομάκια ψάλλουν εμβατήρια σχετικά με τη μεγάλη αυτή γιορτή της Τήνου. Προηγούνται ο κλήρος και οι αρχές της Τήνου και των Κυκλάδων, ακολουθεί πλήθος κόσμου από όλο το νησί,

καθώς και επισκέπτες και συγκεντρώνονται στην πλατεία Παντανάσσης, ενώ πυροτεχνήματα φωτίζουν τον ουρανό και σφυρίζουν τα καράβια. Από την εξέδρα της πλατείας απευθύνονται ευχετήριοι λόγοι και η εκδήλωση ολοκληρώνεται με πλούσιο κέρασμα από το Δήμο Τήνου.

Όπως κάθε γωνιά της Ελλάδας, έτσι και η Τήνος έχει τα δικά της έθιμα, τα οποία οι φορείς και οι κάτοικοί της φροντίζουν να τα διατηρούν μέχρι σήμερα. Τα κάλαντα, ο τηνιακός γάμος, και η βεγγέρα είναι ορισμένα από τα χαρακτηριστικά της τηνιακής κληρονομιάς.

Τηνιακός Γάμος

Ο γάμος είναι μια θρησκευτική τελετή αλλά και πολιτιστική έκφραση, εφόσον, εκτός από το μυστήριο, με το γάμο δαιωνίζονται και τοπικές παραδόσεις. Στην Τήνο τελείται με την ίδια διαδικασία και στα δυο δόγματα, ορθόδοξο και καθολικό. Μέρους πριν, κοπέλες συγγενείς των μελλονύμφων γυρίζουν τα σπίτια του ίδιου του χωριού αλλά και των γύρω χωριών και καλούν στο γάμο. Την ίδια μέρα, ο κουρέας του χωριού ή κάποιος σχετικός, πηγαίνει στο σπίτι του γαμπρού για να τον κουρέψει και να τον ξυρίσει. Οι νέοι έρχονται να τον ντύσουν και ταυτόχρονα ρίχνουν τουφεκιάς. Οι νέες πάλι, πηγαίνουν στο σπίτι της νύφης, για να την ντύσουν.

Ξεκινά πομπή με τα λαϊκά όργανα (βιολί, λαούτο) μπροστά παίζοντας γαμήλιους σκοπούς και πίσω ο γαμπρός (παλαιότερα πάνω σε άλογο ή μουλάρι) με την οικογένειά του, τους συγγενείς και καλεσμένους να ακολουθούν. Το ίδιο συμβαίνει και με τη νύφη που πηγαίνει στην εκκλησία με την ίδια συνοδεία και στο προαύλιο συναντιέται με το γαμπρό και μπαίνουν μέσα στο ναό. Ακολουθεί η θρησκευτική τελετή και μετά πάλι η πομπή. Μπροστά τα όργανα παίζοντας γαμήλια εμβατήρια (Μαρς), πίσω νεόνυμφοι, γονείς, κουμπάροι και όλοι οι άλλοι. Στο σπίτι περιμένει μεγάλη ετοιμασία τόσο σε γλυκίσματα παραδοσιακά (αμυγδαλωτά, «φαράκια», παστέλι, ξεροτήγανα), όσο και σε φαγητά. Παλαιότερα ο λαγός ήταν απαραίτητο πιάτο.

Οι ευχές και τα «τραταρίσματα» «δίνουν και παίρνουν». Όλοι κάθονται στο τραπέζι και στη συνέχεια τα όργανα αρχίζουν να παίζουν. Πρώτο το ζευγάρι «ανοίγει» το χορό με «μπάλο», ενώ οι οργανοπαίκτες τραγουδούν αυτοσχέδια τραγούδια για το γαμπρό και τη νύφη, παινεύοντας τη λεβεντιά του γαμπρού και την ομορφιά της νύφης. Το γλέντι και το φαγοπότι συνεχίζεται ως το πρωί και παλαιότερα μέχρι το απόγευμα της επομένης.

Κάλαντα

Τα κάλαντα είναι μια κατηγορία δημοτικών τραγουδιών που ψάλλονται σε όλη την Ελλάδα την παραμονή των Χριστουγέννων, Πρωτοχρονιάς, Θεοφανίων, Βαΐων, για να υμνήσουν το Θεό, Χριστό, Μ. Βασίλειο, Άγ. Ιωάννη Βαπτιστή.

Στην Τήνο παλιότερα εξέφραζαν, κυρίως, το θρησκευτικό συναίσθημα . Τα έψαλλαν το βράδυ της παραμονής οι ηλικιωμένοι του χωριού σε όλα τα σπίτια ξεκινώντας από του παπά. Με τα χρόνια, όσο οι παλιοί καλαντιστάδες έφευγαν από τη ζωή, τα έλεγαν οι νέοι όχι μόνο του χωριού αλλά και από τα γύρω χωριά κρατώντας πολλές φορές τύμπανα, τα οποία σήμερα αντικαταστάθηκαν από τα τρίγωνα.

Βεγγέρα

Η Βεγγέρα είναι ένα πανάρχαιο έθιμο που διατηρείται μέχρι σήμερα στα χωριά της Τήνου τα κρύα βράδια του χειμώνα. Το έθιμο αυτό συμβάλλει στην κοινωνικότητα των χωριανών, φέρνει πιο κοντά τις συγγενικές και φιλικές οικογένειες και χαρίζει στα παιδιά ατέλειωτη χαρά. Από νωρίς, η κάθε οικογένεια που προγραμματίζει μία βεγγέρα, ετοιμάζει το λυχνάρι με το λάδι και το φυτίλι του, το οποίο αποτελεί απαραίτητο οδηγό για το δρόμο.

Κατά τη διάρκεια της διαδρομής το μικρότερο παιδί βαστάει το λυχνάρι και πάει μπροστά, ενώ πίσω του ο πατέρας με την υπόλοιπη οικογένεια ακολουθεί και το καθοδηγεί. Φθάνοντας στον τελικό τους προορισμό, τα παιδιά και των δύο οικογενειών ξεχύνονται στην αυλή του σπιτιού και διασκεδάζουν παίζοντας διάφορα παιχνίδια, ενώ στο τέλος εξουθενωμένα ακούν από τη γιαγιά παραμύθια και ιστορίες για ξωτικά.

Δίπλα στο στρωμένο τραπέζι με διάφορες λιχουδιές και στο «μαγκάλι» που ψήνονται τα κάστανα, κάθονται οι μεγάλοι, ενώ η νοικοκυρά του σπιτιού πλέκει και γνέθει μαλλί με τη ρόκα. Η Βεγγέρα κρατάει μέχρι τις δέκα ή έντεκα το βράδυ και όταν τελειώσει, ανάβουν τα φανάρια και η μία οικογένεια καληνυχτίζει την άλλη.

Εκκλησίες/Εξωκλήσια/Μοναστήρια στην Τήνο

Οι εκκλησίες της Τήνου χωρίζονται σε τρία είδη: α) τους καθεδρικούς ναούς (ενοριακές εκκλησίες που ξεχωρίζουν στα χωριά και τη Χώρα), β) τα παρεκκλήσια (μικρότερες εκκλησίες που βρίσκονται κοντά στις καθέδρες), και γ)

τα ξωκλήσια. Τα τελευταία, όλα κατάλευκα, είναι αμέτρητα και διάσπαρτα στην υπαίθρο της Τήνου: στις κορυφές των βουνών, σε απόκρημνα βράχια, σε παραλίες, μέσα σε κάμπους, πάνω σε μονοπάτια και δρόμους, σε λαγκαδιές.

Η μακραίωνη συνύπαρξη Ορθόδοξου και Καθολικού δόγματος στο νησί είχε ως αποτέλεσμα επιρροές στην αρχιτεκτονική και πιο σπάνια, ναούς αφιερωμένους και στα δυο δόγματα, όπως η Αγ. Αικατερίνη στον Τσικνιά.

Γενικά, οι παραδοσιακοί ναοί της Τήνου, και ιδιαίτερα της υπαίθρου, δε διαφέρουν από την παραδοσιακή τηνιακή κατοικία. Τα κυρίαρχα δομικά υλικά είναι τα ίδια που χρησιμοποιούνται και στο χτίσιμο της τηνιακής κατοικίας, όπως ο σχιστόλιθος και ο ασβέστης. Το ταβάνι, όπως και στα σπίτια είναι επίπεδο και δημιουργείται με μια μεγάλη μονολιθική πλάκα ή με μικρότερες που στηρίζονται σε ξύλινες δοκούς (τράβες). Σε μερικές εκκλησίες στην όψη τους συναντώνται τριγωνικά αετώματα, στοιχείο που δε συμφωνεί με την ντόπια παράδοση, αλλά είναι συνήθως μεταγενέστερο, των 19ου και 20ού αιώνων.

Η Τήνος αποτελεί ένα μοναδικό εκθετήριο εκκλησιαστικής αρχιτεκτονικής. Υπάρχουν περισσότερα από 800 εξωκλήσια τα οποία βρίσκονται διασκορπισμένα σε όλο το νησί κοντά ή μακριά από χωριά και οικισμούς.

Στα περισσότερα ξωκλήσια της Τήνου τελούνται ειδικές λειτουργίες κατά την ονομαστική εορτή του εκάστοτε Αγίου αλλά και γάμοι και βαφτίσεις. Σε διακόσια τετραγωνικά χιλιόμετρα, ξεκινώντας από τις νότιες ακτογραμμές και τα βράχια και ανεβαίνοντας προς τον βορρά, περνώντας τους λόφους της ενδοχώρας εμφανίζονται συνολικά επτακόσια πενήντα εξωκλήσια, που όλα μαζί συνθέτουν αιώνες ιστορίας.

Τη ημέρα εορτασμού του Αγίου, σε όλες τις εκκλησίες και τα εξωκλήσια του νησιού τελούνται μεγαλοπρεπείς λειτουργίες. Χαρακτηριστικό του νησιού είναι πως κάθε πανηγύρι έχει το δικό του παραδοσιακό πιάτο. Την ημέρα γιορτής του ενοριακού ναού ενός χωριού, συμμετέχουν όλοι ενεργά στις προετοιμασίες. Τεχνίτες ασπρίζουν την εκκλησία, ενώ γυναίκες γυαλίζουν και καθαρίζουν το χώρο και τοποθετούν λουλούδια στο Ιερό, στη συνέχεια σύμφωνα με την παράδοση που διατηρείται αναλλοίωτη έως και τις ημέρες μας, όλα τα νοικοκυριά είναι ανοικτά, τόσο για τους συντοπίτες, όσο και για τους επισκέπτες. Τα τραπέζια είναι στρωμένα επίσημα με πλουσιοπάροχα τοπικά εδέσματα και άφθονο κρασί, το πανηγύρι συνήθως ολοκληρώνεται με το χορό του συλλόγου, στην κεντρική πλατεία του χωριού.

Μερικά ξωκκλήσια με ιδιαίτερο ενδιαφέρον είναι αυτά της Παναγίας Σπηλιώτισσας, σε απόσταση 2 χλμ. από την Κώμη και η Αγία Αικατερίνη του Τσικνιά, καθώς και της Παναγίας στην Κακιά Σκάλα, της Αγίας Υπακοής στην Καλλονή, της Αγίας Αναστασίας στον Κουμιάδο, και της Αγίας Παρασκευής κοντά στο Σκλαβοχώρι. Τέλος, στην ανατολική πλευρά της Τήνου, ακριβώς κάτω από τον Τσικνιά, βρίσκεται, σε μαγευτική τοποθεσία, το μεγάλο προσκύνημα ορθόδοξων και καθολικών της Παναγίας της Φανερωμένης. Το ορθόδοξο προσκύνημα εορτάζει στις 23 Αυγούστου και το καθολικό προσκύνημα εορτάζει της Α΄ ή Β΄ Κυριακή μετά τις 15 Αυγούστου. Η πρόσβαση γίνεται από χωματόδρομο που αρχίζει μετά τη Στενή. Αξίζει να τονισθεί η μοναδική θέα του πορθμού Τήνου - Μυκόνου.

Μοναστήρι της «Κυρίας των Αγγέλων» στο Κεχροβούνι Τήνου

Το μοναστήρι της «Κυρίας των Αγγέλων» στο Κεχροβούνι Τήνου θεωρείται ως το πιο σημαντικό μοναστήρι στην Τήνο. Κτίστηκε γύρω στον 11ο-12ο αι. μ.Χ., αν και το πρώτο έγγραφο που την αναφέρει είναι του 17ου αιώνα (πιθανότατα το 1614). Είναι κτισμένο σε υψόμετρο 600 μ., σκαρφαλωμένο στην κορυφή του βουνού, και έχει υπέροχη θέα στη Χώρα και στα χωριά της Τήνου.

Κατά τη ντόπια παράδοση, τρεις αδελφές από το χωριό Τριπόταμος είδαν το ίδιο όνειρο-όραμα: μια γυναίκα (η Παναγία) τους υποδείκνυε να κτίσουν μοναστήρι και να μονάσουν σε συγκεκριμένο σημείο στο όρος Κεχροβούνι, εκεί όπου έβλεπαν παράλληλα ένα περίεργο φως. Έπειτα από αντιπαραθέσεις με την υπόλοιπη οικογένειά τους, τελικά αποφάσισαν να υπακούσουν στη γυναίκα του οράματός τους. Επειδή, όμως, στο συγκεκριμένο σημείο οι άνεμοι ήταν πολύ ισχυροί και η περιοχή γεμάτη φίδια, επιχείρησαν να χτίσουν τα κελιά τους λίγο νοτιότερα. Όμως, όσο και να προσπαθούσαν, τα κελιά γκρεμίζονταν κατά τη διάρκεια της νύχτας και τα εργαλεία βρίσκονταν στο αρχικό σημείο υπόδειξης. Μετά από αυτό πείστηκαν ότι έπρεπε να υπακούσουν στις αρχικές οδηγίες, και έχτισαν τα τρία κελιά, τα οποία μετέπειτα αποτέλεσαν τον πυρήνα της Μονής.

Σ' αυτό το μοναστήρι μόνασε μεταξύ άλλων και η μοναχή Πελαγία, η οποία είδε όραμα την Παναγία να της υποδεικνύει το μέρος, όπου τελικά βρέθηκε η εικόνα της, αυτή του Ευαγγελισμού. Η μοναχή Πελαγία ορίστηκε Οσία από την εκκλησία και τα τελευταία 37 χρόνια Αγία. Η μνήμη της γιορτάζεται με λαμπρή ιεροτελεστία στην Τήνο κάθε χρόνο στις 23 Ιουλίου. Προς τιμήν της η εικόνα του Ευαγγελισμού μεταφέρεται με λιτανεία στο μοναστήρι το πρωί, όπου τελείται θεία

λειτουργία στην εκκλησία. Ακολουθεί φιλοξενία των πιστών και το απόγευμα της ίδιας μέρας η εικόνα οδηγείται και πάλι πίσω στη θέση της, στην εκκλησία της Ευαγγελίστριας στη Χώρα. Η επιστροφή είναι μια μεγαλειώδης πομπή, στην οποία συμμετέχουν πεζή ο Μητροπολίτης, ο κλήρος της Τήνου, η Ηγουμένη με τις μοναχές και χιλιάδες πιστοί.

Παλαιότερα στη Μονή ζούσαν εκατοντάδες μοναχές, αλλά σήμερα έχει μειωθεί σημαντικά ο αριθμός τους. Δεν παύει, όμως, να προσελκύει όχι μόνο τους πιστούς αλλά και κάθε επισκέπτη της Τήνου.

Το μοναστήρι της «Κυρίας των Αγγέλων» εκτός από τα άλλα πράγματα που έχει να επιδείξει μέσα από την πορεία του στους αιώνες, αποτελεί επίσης δείγμα τηνιακής παραδοσιακής αρχιτεκτονικής. Με τα στενά λιθόστρωτα σοκάκια του, τις συνεχείς καμάρες του, τη λευκότητα και λιτότητά του, είναι χαρακτηριστικό παράδειγμα ενός οικισμού της Τήνου. Η μόνη διαφορά από τα υπόλοιπα χωριά του νησιού είναι ότι είναι χτισμένο σαν φρούριο, ενώ οι οικισμοί της Τήνου (σε αντίθεση με άλλους Κυκλαδικούς) απλώνονται ελεύθεροι στην τηνιακή ύπαιθρο.

Σήμερα μπορεί κανείς να επισκεφτεί το κελί της Αγίας Πελαγίας, να προσκυνήσει την κάρα της, αλλά και να περιπλανηθεί στα στενά δρομάκια της Μονής. Στη Μονή υπάρχει βιβλιοθήκη που απαριθμεί πάνω από 2000 τίτλους για όλα τα θέματα, οι οποίοι χρονολογούνται εδώ και πολλούς αιώνες.

Μοναστήρι της Ιεράς Καρδίας του Ιησού στο Ξώμπουργο

Το Μοναστήρι της Ιεράς Καρδίας του Ιησού θεωρείται από τα μεγαλύτερα προσκυνήματα της Ελλαδικής Καθολικής Εκκλησίας. Ιδρύθηκε από τους Ιησουίτες μοναχούς, οι οποίοι ήλθαν στην Τήνο στο Β΄ μισό του 17ου αιώνα και εγκαταστάθηκαν σε σπίτι που τους παραχωρήθηκε μέσα στο Κάστρο που το μετέτρεψαν σε εκκλησία της Αγίας Σοφίας. Μετά την παράδοση του Κάστρου στους Τούρκους και την καταστροφή του, οι Ιησουίτες εγκαθίστανται στο Μπόργκο, όπου έκτισαν μεγάλο ναό το 1720-25 περίπου, δίπλα στο εκκλησάκι της Αγίας Αικατερίνης, το ναό της Αγίας Σοφίας, σε ανάμνηση του πρώτου ναού του Κάστρου. Το 1837-38 μετέβησαν στα Λουτρά, και στο ιδιόκτητο κτήμα τους έκτισαν μοναστήρι και εκκλησία αφιερωμένα στον Άγιο Ιωσήφ.

Στο τέλος του 19ου αιώνα, όμως, με τη μεσολάβηση του ηγουμένου της Μονής Λουτρών και την προσφορά των χωριανών ανακαινίσθηκε εξολοκλήρου η

ετοιμόρροπη εκκλησία της Αγίας Σοφίας, η οποία μετονομάστηκε σε εκκλησία της Ιεράς Καρδίας του Ιησού. Περιλαμβάνει, εκτός από το ναό, εστιατόριο και κοιτώνες για φιλοξενία των επισκεπτών. Στη μέση του προαύλιου χώρου δεσπόζει το άγαλμα της Ιεράς Καρδίας του Ιησού, φιλοτεχνημένο από τον Ι. Φιλιππότη το 1950, αφιερωμένο στους Καθολικούς πεσόντες το διάστημα 1912-1950. Κάθε δεύτερη Κυριακή του Ιουλίου εορτάζει πανηγυρικά με την προσέλευση πολυπληθών πιστών απ' όλη την Ελλάδα.

Τήνος Θρησκευτικός/Πολιτισμικός πόρος

Σύμφωνα με μια έρευνα που διεξήχθη από το Πανελλήνιο Ίδρυμα Ευαγγελίστριας Τήνου αποδείχθηκε ότι πάνω από ενάμιση εκατομμύριο (1.500.000) προσκυνητές περνούν κατά μέσο όρο κάθε χρόνο από την Παναγία της Τήνου την περίοδο Μαρτίου - Οκτωβρίου. Το χειμώνα εκτιμάται ότι κάθε μήνα χίλιοι πεντακόσιοι (1.500) επισκέπτες αφήφούν τις κακές καιρικές συνθήκες και επισκέπτονται το νησί. Αυτοί οι αριθμοί αναδεικνύουν την Τήνο ως το πρώτο θρησκευτικό προορισμό στην Ελλάδα.

Ως κύριες παραδοσιακές αγορές που επισκέπτονται το νησί της Τήνου, αναφέρονται: η Γαλλία/γαλλόφωνες χώρες, η Γερμανία/γερμανόφωνες χώρες, η Ιταλία, η Μ. Βρετανία, η Ελλάδα και ως δυναμικές το Βέλγιο, οι σκανδιναβικές χώρες, η Ελβετία και η Ολλανδία και ως νέες ανερχόμενες αγορές η Αυστραλία, η Κίνα καθώς και οι αραβικές και ασιατικές χώρες. Ενδιαφέρον, όπως αναφέρεται, παρουσιάζουν τα τελευταία χρόνια οι Ρώσοι και οι Κινέζοι κυρίως για θεματικές εκδρομές γάμων.

Ουσιαστικά το 70% των τουριστών που επισκέπτονται το νησί της Τήνου είναι θρησκευτικοί τουρίστες οι οποίοι έχουν μέση διάρκεια παραμονής στο νησί τρεις ημέρες. Αυτού του είδους ο τουρισμός αν μη τι άλλο έχει βοηθήσει πολύ το νησί αφού συνήθως ένας στους δέκα προσκυνητές κάποια στιγμή ξαναγυρνάει στην Τήνο, αλλά αυτή την φορά για διακοπές και για να γνωρίσει από κοντά και τις υπόλοιπες ομορφιές του νησιού.

Η Τήνος έχοντας δύο σημαντικά πλεονεκτήματα συμβάλλει αρκετά στην ανάπτυξη της τοπικής οικονομίας αφού προσελκύει όλους τους μήνες του έτους αριθμό τουριστών. Το πρώτο είναι το φυσικό δομημένο περιβάλλον της, με το σημαντικό, ανά τους αιώνες πολιτισμό και παράδοση. Το δεύτερο είναι η εκκλησία της Παναγίας Μεγαλόχαρης που πλαισιώνεται από τους ενοριακούς ναούς και τα ξωκλήσια συνθέτοντας την πίστη με τη θρησκευτική τέχνη. Τα δύο αυτά

πλεονεκτήματα καθιστούν ένα από τα λίγα νησιά που προσφέρουν υψηλού επιπέδου Πολιτιστικό & Θρησκευτικό τουρισμό.

Οι φορείς της Τήνου τα τελευταία χρόνια προσπαθούν μέσω από στοχευμένες δράσεις να αξιοποιήσουν και να αναδείξουν μια ενιαία εικαστική ταυτότητα, με δημιουργία ολοκληρωμένου περιεχομένου, δημιουργώντας τουριστικά προϊόντα και εναρμονισμένα με τις ανάγκες της επικοινωνίας, καθώς και την προβολή και την προώθηση προς στοχευμένο κοινό αξιοποιώντας τα καταλληλότερα μέσα επικοινωνίας.

Ο Δήμος Τήνου στα πλαίσια της έρευνας που πραγματοποίησε (2018) για τις ανάγκες του marketing plan ανέδειξε ως κύρια κατηγορία τουριστικού προϊόντος το «Ήλιος και Θάλασσα» καθώς και το «Πολιτισμός και Θρησκεία» με υποστηρικτικές κατηγορίες αυτές της «Φύσης και Δραστηριοτήτων» καθώς και της «Γαστρονομίας», όπου η Τήνος έχει να επιδείξει εύρος φυσικού πλούτου και τοπικής παραγωγής.

Ο εναλλακτικός τουρισμός αναπτύσσεται τα τελευταία χρόνια στην Τήνο, αν και ακόμα δεν είναι οργανωμένος στο βαθμό που να βοηθήσει στην επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου, με συντονισμένες προσπάθειες όμως τόσο από τους αρμόδιους φορείς, όσο και από ομάδες νέων που κατοικούν στο νησί έχουν διαμορφωθεί οι βάσεις ώστε να διαδοθεί προς τα έξω και η εναλλακτική μορφή διακοπών στο νησί.

Η πορεία του τουρισμού στη Τήνο, είναι ανοδική τα τελευταία χρόνια αλλά μπορεί να βελτιωθεί επιπλέον σε ακόμα μεγαλύτερο βαθμό ειδικότερα στην επέκταση της τουριστικής περιόδου. Οι πλούσιοι θρησκευτικοί και πολιτισμικοί πόροι του νησιού πρέπει να συμβάλλουν δυναμικά στην διαμόρφωση νέων τουριστικών προϊόντων για προσέλκυση ταξιδιωτών στο νησί.

1.6 Τουριστικοί πόροι Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου

Σύμφωνα με τη Μελέτη Τουριστικής Ανάπτυξης Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου (2013), η Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου περιλαμβάνει τα νησιωτικά συμπλέγματα Κυκλάδων και Δωδεκανήσων. Κύριο χαρακτηριστικό της είναι η πολυνησιά, δηλαδή η πολυδιάσπαση του χώρου σε νησιά, η οποία αφενός της προσδίδει μοναδικότητα και αφετέρου δημιουργεί αυξημένες μεταφορικές ανάγκες για τη σύνδεση των νησιών μεταξύ τους και με την υπόλοιπη χώρα, με σαφείς αρνητικές επιπτώσεις στην ανταγωνιστικότητα της Περιφέρειας.

Κατά την τελευταία δεκαετία η Περιφέρεια παρουσιάζει σημαντική πληθυσμιακή αύξηση, συνδεδεμένη άμεσα με την αντικατάσταση των παραδοσιακών δραστηριοτήτων από τουριστικές.

Το κατά κεφαλήν ΑΕΠ στην Περιφέρεια είναι από τα υψηλότερα της χώρας, ενώ η ανεργία εμφανίζει μεγάλη εποχικότητα και είναι εξαρτημένη τα τελευταία χρόνια από τον τουρισμό. Πάντως η ευημερία δεν κατανέμεται ισόρροπα μεταξύ των περισσότερων νησιών αλλά προκύπτει ως αποτέλεσμα των επιδόσεων λίγων νησιών.

Με δεδομένη την ιδιομορφία της Περιφέρειας και με σκοπό την καλύτερη ανάλυση των χωροταξικών της χαρακτηριστικών, αποτυπώθηκαν και θεσμικά, οι ενδοπεριφερειακές χωρικές ανισότητες με μια προσέγγιση βασιζόμενη στη χρήση πολλαπλών κριτηρίων και παραμέτρων όπως:

- ✚ Μέγεθος νησιών (έκταση),
- ✚ Μέγεθος πληθυσμού,
- ✚ Ακτίνα επιρροής νησιού,
- ✚ Περιοχές εξάρτησης νησιού,
- ✚ Επικρατούσες οικονομικές δραστηριότητες,
- ✚ Βαθμός εξάρτησης για φυσικούς πόρους, ενέργεια κ.λπ.,
- ✚ Βαθμός προσπελασιμότητας, κόστος μεταφοράς και χρονοαπόσταση από κέντρο ή περιοχές εξάρτησης και συχνότητα εξυπηρέτησης από μεταφορικά μέσα.

Η θεώρηση αυτή οδήγησε στην κατάταξη των νησιών σε τρεις βασικές κατηγορίες/ομάδες:

- Ομάδα Ι: 327 ακατοίκητα νησιά και βραχονησίδες και 9 νησιά με ελάχιστους μόνιμους κατοίκους που στην πλειοψηφία τους καλύπτονται από χερσαίες ζώνες NATURA 2000 και συγκεντρώνουν 10 υγροβιότοπους. Στη λογική αυτή προσφέρονται για θαλάσσιες διαδρομές, οικο-τουριστικο-πολιτιστικές, ενώ μόνο στα Γλαρονήσια της Λέρου, εντοπίζονται σημαντικά περιθώρια ανάπτυξης υδατοκαλλιεργειών. Νησιά μικρής γεωγραφικής έκτασης και με σοβαρά προβλήματα ανάπτυξης, όπως συνεχής μείωση πληθυσμού, σοβαρές ελλείψεις σε υποδομές, ελάχιστος βαθμός αξιοποίησης των πόρων τους (ποσοτικά και ποιοτικά) και αισθητή γεωγραφική απομόνωση.

- Ομάδα II: 19 νησιά (Αγαθονήσι, Ανάφη, Αρκοί, Δονούσα, Ηρακλεία, Θηρασιά, Κίμωλος, Κύθνος, Λειψοί, Μεγίστη, Νίσυρος, Σίκινος, Σχοινούσα, Τέλενδος, Τήλος, Φαρμακονήσι, Φολέγανδρος, Χάλκη, Ψέριμος) τα οποία σύμφωνα με το ΕΠΧΣΑΑ του Τουρισμού προσφέρονται κατ' εξοχήν για ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού (αγροτουρισμού, περιηγητικού, πεζοπορικού, πολιτιστικού, θαλάσσιου, κ.α.). Στην ίδια ομάδα εντάσσονται άλλα 10 αναπτυσσόμενα τουριστικά νησιά, με πληθυσμό κάτω από 3.000 κατοίκους (Αμοργός, Αντίπαρος, Αστυπάλαια, Ίος, Κάσος, Κέα, Πάτμος, Σέριφος, Σίφνος, Σύμη) και ένα ανεπτυγμένο τουριστικά νησί (Άνω Κουφονήσι) με πληθυσμό επίσης κάτω από 3.000 κατοίκους. Στα νησιά αυτής της ομάδας, εντοπίζονται ελλείψεις σε υποδομές, μικρός βαθμός αξιοποίησης των πόρων τους και σε αρκετά συνύπαρξη του τουρισμού και με άλλες παραγωγικές δραστηριότητες. Σε αυτά τα νησιά η έμφαση πρέπει να δοθεί σε δράσεις που στοχεύουν στην αντιμετώπιση των συγκρούσεων μεταξύ των δραστηριοτήτων και την αποτροπή της εξάρτησής τους από τη μονόπλευρη τουριστική ανάπτυξη.
- Ομάδα III: 13 νησιά με πληθυσμό πάνω από 3.000 κατοίκους εκ των οποίων αναπτυσσόμενα τουριστικά είναι τα 7 (Άνδρος, Κάλυμνος, Κάρπαθος, Λέρος, Μήλος, Νάξος, Τήνος) και τα 6 ανεπτυγμένα τουριστικά (Θήρα, Κως, Μύκονος, Πάρος, Ρόδος, Σύρος). Στα νησιά αυτής της ομάδας που αποτελούν και τον βασικό πυρήνα των παραγωγικών δραστηριοτήτων της Περιφέρειας, η προτεραιότητα είναι διττή. Νησιά με σημαντική τουριστική δραστηριότητα σε Περιφερειακό, Εθνικό και Κοινοτικό επίπεδο, με αυξανόμενες περιβαλλοντικές πιέσεις, πληθυσμιακή αύξηση και συγκέντρωση, με άμεση ανάγκη ελέγχου του είδους της ανάπτυξής τους (Θήρα, Κως, Μύκονος, Πάρος, Νάξος, Ρόδος, Σύρος,).

Στο σύνολό της η Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου είναι ελλειμματική σε συγκεκριμένους τομείς που αποτελούν ανασταλτικούς παράγοντες όχι μόνο της ανάπτυξης αλλά και της επιβίωσης ορισμένων περιοχών της. Όσον αφορά τη θέση της στον ευρωπαϊκό χώρο, η Περιφέρεια περιλαμβάνει το ανατολικότερο σημείο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αποτελεί κομβικό σημείο στις θαλάσσιες και εναέριες μεταφορές και βρίσκεται σε κρίσιμη από γεωπολιτικής άποψης περιοχή.

Το Νότιο Αιγαίο χαρακτηρίζεται ως ιδιόμορφη νησιωτική Περιφέρεια, σε «περιφερειακή» θέση με ανοικτές προοπτικές συνεργασιών και δικτυώσεων, ευρισκόμενη σε μέσο οικονομικό επίπεδο, με καλές επιδόσεις στον τομέα της

ανεργίας, σημαντικές πιέσεις στις χρήσεις γης, σημαντικό φυσικό περιβάλλον, υψηλότατο δείκτη απειλής από φυσικές καταστροφές, αυξημένο κίνδυνο λειψυδρίας και ξηρασίας, υψηλή πυκνότητα καταγεγραμμένων πολιτιστικών περιοχών και μνημείων και ιδιόμορφο πολιτιστικό/δομημένο περιβάλλον/τοπίο και εντάσσεται ως κατεξοχήν τουριστική περιφέρεια.

Ιδωμένη στο σύνολό της, η Περιφέρεια είναι ο σημαντικότερος προορισμός Ελλήνων και ξένων τουριστών στη χώρα, αφού διαθέτει φυσικούς και πολιτιστικούς πόρους χαρακτηριζόμενους από μεγάλο αριθμό και ποικιλία, καθώς και πολυάριθμα και σημαντικά σημεία έλξης.

Παρατηρούνται όμως σημαντικές ελλείψεις στη διατήρηση και ανάδειξη των πόρων, με αποτέλεσμα να υφίστανται ανεξέλεγκτη χρήση και σημαντικές πιέσεις. Οι υποδομές που εξυπηρετούν την πρόσβαση είναι γενικά ικανοποιητικές, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δεν εντοπίζονται σοβαρά προβλήματα και ελλείψεις ειδικότερα στα μικρότερα νησιά με έλλειψη βασικών υποδομών.

Τα νησιά του Νοτίου Αιγαίου διαθέτουν μεγάλο αριθμό αρχαιολογικών χώρων και μνημείων από όλες τις περιόδους της ιστορίας τους, μεταξύ των οποίων και αρκετά μνημεία UNESCO.

Το θρησκευτικό στοιχείο είναι άρρηκτα συνδεδεμένο χαρακτηριστικό σε κάθε προορισμό με μοναστήρια και εκκλησίες μοναδικής αξίας. Ταυτόχρονα, στα νησιά υπάρχουν σημαντικές τοπικές παραδόσεις και εκδηλώσεις, αρκετά δημοφιλείς στους επισκέπτες που εμπλουτίζουν την εμπειρία ταξιδιού τους.

ΕΝΟΤΗΤΑ 2

**ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΚΟΙΝΟΥ
ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ
ΔΡΑΣΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΥ
ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ**

2.1 Προσδιορισμός στρατηγικής και στόχων

Ο θρησκευτικός και προσκυνηματικός τουρισμός στην Ελλάδα και στις Κυκλάδες ειδικότερα, εμφανίζεται τα τελευταία χρόνια αναπτυσσόμενος, και θεωρείται από πολλούς ως η μόνη “ανθεκτική” μορφή εναλλακτικού τουρισμού σε περιόδους οικονομικής κρίσης και ύφεσης.

Τα νησιά των Κυκλάδων είναι κατάφορτα από εκκλησιαστικά “διαμάντια”, εξωκλήσια και μονές, τα οποία οι απλοϊκοί κάτοικοι των νησιών έχτισαν με πραγματικό γούστο και μεράκι κάτω από το φως του ήλιου και την αλμύρα της θάλασσας. Ο θρησκευτικός αυτός πλούτος αναδεικνύει την ισχυρή σχέση της τέχνης με τη θρησκευτική λατρεία και τον αξιόλογο ρόλο της εκκλησίας στην ελληνική ιστορία.

Το έντονο ενδιαφέρον που καταγράφεται ετησίως για τα μνημεία της ελληνικής ορθοδοξίας στα νησιά, έχει οδηγήσει τους ταξιδιωτικούς οργανισμούς στη σταδιακή αξιοποίησή τους, αλλά και στον εμπλουτισμό του ενημερωτικού υλικού τους με θρησκευτικά προγράμματα. Κάθε νησί έχει τη δική του ξεχωριστή παράδοση και ιδιομορφία μέσα στο όλο πλαίσιο της θρησκευτικής ζωής.

Παρόλα αυτά ο θρησκευτικός τουρισμός δεν έχει αναπτυχθεί αρκετά αφού δεν υπάρχει τουριστικός σχεδιασμός με συγκεκριμένες στρατηγικές και απουσιάζουν τόσο οι δράσεις για την ολοκληρωμένη προβολή και ανάδειξη του, όσο και ο προγραμματισμός για την διάσωση και συντήρηση των φυσικών πλεονεκτημάτων και των πολιτισμικών αξιών των νησιών.

Πρέπει λοιπόν, για να σχεδιαστεί επιτυχώς το θρησκευτικό τουριστικό προϊόν, να δημιουργηθεί η θρησκευτική τουριστική εικόνα του κάθε νησιού και να γίνει καθορισμός των ομάδων-στόχων στους οποίους απευθύνεται το κάθε νησί ξεχωριστά. Να γίνει ο προσδιορισμός των προς αξιοποίηση θρησκευτικών - πολιτιστικών πόρων και να επιλεγούν οι κατάλληλοι τρόποι προώθησης και προβολής τους, ώστε ο θρησκευτικός τουρισμός να αποτελέσει τον καλύτερο πρεσβευτή της Ελλάδας στο εξωτερικό, αποτυπώνοντας την πραγματική εικόνα της, η οποία έχει υφανθεί από τον κλασικό ελληνισμό και τη χριστιανική παράδοση.

2.2 Άξονες προτεραιότητας

Για τον τουριστικό σχεδιασμό και την προβολή ενός τουριστικού προορισμού, τρία είναι τα απαραίτητα βήματα:

1) Η δημιουργία ενός Στρατηγικού Στόχου, ενός Οράματος για την τουριστική ανάπτυξη ενός νησιωτικού προορισμού. Η γνώση των γενικότερων τάσεων του τουρισμού στο ανταγωνιστικό περιβάλλον, της κατάστασης του νησιού, ο εντοπισμός των προβλημάτων και των αιτιών που τα δημιουργήσαν, αποτελούν απαραίτητη προϋπόθεση για το στρατηγικό σχεδιασμό.

2) Ο προσδιορισμός των επιμέρους στόχων και η επεξεργασία ενός επιχειρησιακού σχεδίου τουριστικής πολιτικής με συγκεκριμένους άξονες δράσης, με χρονοδιαγράμματα και φορέα υλοποίησης, προϋπολογισμό και αναμενόμενα αποτελέσματα.

3) Η δημιουργία ετήσιου προγραμματισμού και υλοποίησης δράσεων και έργων, η παρακολούθηση και η αξιολόγηση των αποτελεσμάτων τους.

1^{ος} Άξονας: Ανάλυση κατάστασης και εντοπισμός προβλημάτων

Η περαιτέρω ανάπτυξη του τουρισμού στα νησιά του Νοτίου Αιγαίου φαίνεται να βρίσκεται σε κρίσιμη καμπή. Μετά την ταχεία αύξηση των καταλυμάτων και των επισκεπτών, απ' την αρχή της δεκαετίας του '80 μέχρι και την αρχή της περασμένης δεκαετίας, παρατηρείται σχετική στασιμότητα, κυρίως στον τομέα της προσφοράς, όσο και στον τομέα της ζήτησης παρά τις όποιες εποχιακές διαφοροποιήσεις - διακυμάνσεις, κατά συνέπεια καθοριστικό πρόβλημα που πρέπει να αντιμετωπιστεί είναι να δοθεί στον τουρισμό μία νέα ώθηση μέσα από την υιοθέτηση καινοτόμου στρατηγικής που να επιλύει τα υπάρχοντα προβλήματα, θα αξιοποιεί τα συγκριτικά πλεονεκτήματα των νησιών, αλλά και τις νέες ευκαιρίες από το μεταβαλλόμενο διεθνές περιβάλλον.

Προϋπόθεση για την επίτευξη στρατηγικών επιλογών και επιχειρησιακών στόχων στον τομέα του τουρισμού αποτελεί η εκπόνηση ενός στρατηγικού σχεδίου για τον τουρισμό στα νησιά, που:

- ✓ Θα αντιμετωπίζει τις μέχρι τώρα αδυναμίες της τουριστικής ανάπτυξης (χαμηλή ποιότητα υπηρεσιών και χαμηλή διαφοροποίηση προϊόντος που

εστιάζεται μόνο στον ήλιο και στη θάλασσα παρέχοντας μόνο βασικές υπηρεσίες στους τουρίστες).

- ✓ Θα λαμβάνει υπόψη τους εξωτερικούς κινδύνους (ανάπτυξη νέων ανταγωνιστικών προορισμών που προσφέρουν πολιτισμικό-θρησκευτικό ενδιαφέρον).
- ✓ Θα αξιοποιεί τις υπάρχουσες ευκαιρίες (αλλαγή προτιμήσεων τουριστών που εκφράζουν την ανάγκη για απόκτηση νέων εμπειριών με εξατομικευμένες υπηρεσίες).
- ✓ Θα αναδεικνύει τα συγκριτικά πλεονεκτήματα του κάθε νησιού προορισμού ξεχωριστά (ιδιαίτερο φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον) δημιουργώντας νέα και διακριτά τουριστικά προϊόντα.

2ος Άξονας: Προσδιορισμός επιμέρους στόχων

Επιμέρους στόχους ενός στρατηγικού σχεδιασμού για τον θρησκευτικό τουρισμό αποτελούν:

- ✓ Η διαφοροποίηση του προϊόντος με τον εμπλουτισμό της τουριστικής προσφοράς, αξιοποιώντας το φυσικό, πολιτιστικό-θρησκευτικό απόθεμα των νησιών.
- ✓ Η ανάπτυξη των ειδικών μορφών τουρισμού, με τη δημιουργία ανταγωνιστικών προϊόντων υψηλής προστιθέμενης αξίας.
- ✓ Η ποιοτική αναβάθμιση και ο εμπλουτισμός των παρεχόμενων υπηρεσιών, τόσο στον ιδιωτικό, όσο και στο δημόσιο τομέα.
- ✓ Η σύνδεση του θρησκευτικού τουρισμού με τους άλλους κλάδους της τοπικής οικονομίας.
- ✓ Η αξιοποίηση και η βελτίωση των δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού (εργοδοτών και εργαζομένων).
- ✓ Η αξιοποίηση υποδομών και δράσεων που έχουν υλοποιηθεί τα προηγούμενα χρόνια μέσω άλλων εθνικών και κοινοτικών προγραμμάτων και η επίτευξη της μέγιστης δυνατής συνέργιας.

- ✓ Η βελτίωση της απόδοσης του τουρισμού, ώστε να συμβάλλει καθοριστικά στην βιώσιμη αναπτυξιακή πορεία των νησιών.
- ✓ Η εισαγωγή καινοτομιών στη διαδικασία της παραγωγής του τουριστικού προϊόντος, στη δημιουργία νέων προϊόντων, στη χρηματοδότηση των σχεδίων, στην προώθηση των προϊόντων και ιδιαίτερα στη διαχείριση τουριστικών προορισμών, αξιοποιώντας την τεχνογνωσία τοπικών φορέων και εξειδικευμένων εταιρών.

3ος Άξονας: Επιχειρησιακό σχέδιο

Η αφετηρία ενός επιχειρησιακού σχεδίου είναι η κατανόηση όλων των φάσεων της παραγωγής και διακίνησης του τουριστικού προϊόντος, αλλά και της διοίκησης (διαχείρισης) των τουριστικών προορισμών, έτσι ώστε οι δράσεις και τα έργα που θα προταθούν θα αντιμετωπίζουν διαπιστωμένα προβλήματα.

Το τουριστικό προϊόν θα πρέπει να είναι ένα οργανωμένο σύνολο υπηρεσιών που θα προσφέρεται, είτε με μία ενιαία τιμή (τουριστικό πακέτο), είτε ως μία ποικιλία διαφορετικών υπηρεσιών, από τις οποίες ο επισκέπτης θα πραγματοποιεί τις επιλογές του, σύμφωνα με τα ιδιαίτερα ενδιαφέροντά του.

Για να είναι ολοκληρωμένη, αλλά και αποτελεσματική η όλη προσέγγιση, θα πρέπει το προσφερόμενο τουριστικό προϊόν: να είναι πρωτότυπο και να το ξεχωρίζει από άλλα παρεμφερή προϊόντα, τα οποία αναπτύσσονται σε ανταγωνιστικές περιοχές. Να έχει διαμορφωθεί με βάση την πελατεία στην οποία απευθύνεται.

Να βασίζεται σε μία εικόνα, προυπάρχουσα ή στηριγμένη συνήθως στις φυσικές και πολιτιστικές θρησκευτικές ιδιαιτερότητες της περιοχής που μπορεί εύκολα να γίνεται αντιληπτή από τους τουρίστες και να ανταποκρίνεται στις τρέχουσες συνθήκες ζήτησης.

Να στηρίζεται σε συγκεκριμένη εμπορική στρατηγική, που να δημιουργεί στον τουρίστα-καταναλωτή την επιθυμία να εκπληρώσει το όνειρό του.

Να διαθέτει βασικές υπηρεσίες ποιότητας, όπως π.χ. κατάλυμα που να έχει κάποιο επίπεδο σε ότι αφορά στον εξοπλισμό και στις παρεχόμενες υπηρεσίες, ενώ να προσφέρεται διατροφή με τοπικά προϊόντα και τοπικές εμπειρίες όπου είναι δυνατόν.

Να οργανώνει σειρά δραστηριοτήτων όπως εκπαιδευτικών, αθλητικών, ψυχαγωγικών και πολιτιστικών με την ευρεία έννοια των όρων, όπως οργανωμένες διαδρομές για περιπατητές με στόχο την γνωριμία με τη φύση, άλογα, ποδήλατα, για την ανακάλυψη της φυσικής, πολιτιστικής και θρησκευτικής κληρονομιάς.

Η ποικιλία σε δραστηριότητες είναι απαραίτητη τόσο για την προσέλκυση τουριστών με διαφορετικά ενδιαφέροντα, όσο και για την επιμήκυνση της παραμονής τους στο νησί.

Να διαθέτει σειρά υποδομών και υπηρεσιών υποστήριξης, όπως οργανωμένους χώρους υποδοχής τουριστών και παροχής πληροφοριών, ωράρια λειτουργίας που να εξυπηρετούν τους επισκέπτες, δημόσια τηλέφωνα, επαρκή και ευδιάκριτη σήμανση, μικρά μουσεία- εκθέσεις που να αναφέρονται στην περιοχή και τέλος να εξασφαλίζει την ενεργή συμμετοχή των κατοίκων της περιοχής και των εμπλεκόμενων φορέων δεδομένης της φύσης του τουριστικού προϊόντος.

Θα πρέπει να τονιστεί ότι ο ρόλος των Ιερών Μητροπόλεων, της Περιφέρειας, των Δήμων, αλλά και η συνεισφορά των τοπικών κοινωνιών σε αυτή την αποστολή κρίνεται ιδιαίτερα καθοριστικός για τον σχεδιασμό και υλοποίηση τουριστικών προορισμών με έμφαση στον θρησκευτικό τουρισμό.

2.3 Μέτρα

Για την ανάπτυξη και την θεσμική ενίσχυση του Θρησκευτικού Τουρισμού απαιτούνται μια σειρά δράσεων όπως αναφέρονται από κάτω:

➤ Χαρτογράφηση όλων των μνημείων θρησκευτικού ενδιαφέροντος και κατηγοριοποίηση με τη συνεργασία της Εκκλησίας. Συγκεκριμένα δημιουργία ομάδας εργασίας για την καταγραφή μνημείων ανά την Ελλάδα, καταγραφή παρακείμενων λοιπών αξιοθέατων ιστορικού πολιτιστικού και κοινωνικού ενδιαφέροντος (μνημεία αρχαίας ελληνικής, ελληνιστικής και νεότερης περιόδου, μνημεία άλλων θρησκειών του ελληνικού πληθυσμού, τόποι ιστορικής μνήμης/μουσεία κ.α.) καθώς και καταγραφή παρακείμενων τόπων διαμονής και τουριστικών υπηρεσιών.

➤ Διασύνδεση του θρησκευτικού και προσκυνηματικού τουρισμού με άλλες μορφές τουρισμού, όπως είναι ο αγροτουρισμός, ο αρχιτεκτονικός και πολιτιστικός τουρισμός. Διασύνδεση του θρησκευτικού τουρισμού με τα ιστορικά και πολιτισμικά στοιχεία που συνοδεύουν την διαδρομή της Ορθοδοξίας στην Ελλάδα.

➤ Διοργάνωση εκδηλώσεων βυζαντινής μουσικής, αγιογραφίας, συνεδρίων, ομιλιών και διαλέξεων προσκυνηματικού και θρησκευτικού περιεχομένου σε μοναστήρια και ιερούς χώρους.

➤ Πραγματοποίηση έργων βελτίωσης της πρόσβασης σε θρησκευτικά και προσκυνηματικά μνημεία και δημιουργία κατάλληλων υποδομών για τη φιλοξενία των προσκυνητών σε απομακρυσμένα μέρη (εξωκλήσια, μοναστήρια κ.α.). Έργα προσβασιμότητας για άτομα με κινητικά προβλήματα και προβλήματα όρασης λόγω και της συνήθους επισκεψιμότητας των θρησκευτικών μνημείων από ηλικιωμένα άτομα.

➤ Υλοποίηση προγραμμάτων συντήρησης και ανάδειξης θρησκευτικών μνημείων και ναών που αποτελούν πόλους έλξης, με τον ίδιο τρόπο που συντηρούνται τα αρχαιολογικά μνημεία. Αξιοποίηση θρησκευτικών κτισμάτων τα οποία είναι ανενεργά και θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν ως μουσεία και να καταστούν επισκέψιμοι χώροι.

➤ Οργανωμένη και ενισχυμένη παρουσία της χώρας στις διεθνείς εκθέσεις για τον θρησκευτικό τουρισμό. Συμμετοχή έμπειρων τουριστικών πρακτόρων στον θρησκευτικό τουρισμό.

➤ Υλοποίηση προγραμμάτων επιμόρφωσης επιχειρηματιών και εργαζομένων στο χώρο του θρησκευτικού-πολιτισμικού τουρισμού. Συνεργασία εκπαιδευτικών φορέων για δημιουργία εξειδικευμένων σεμιναρίων επιμόρφωσης ξεναγών στον θρησκευτικό τουρισμό.

➤ Ίδρυση οργανωμένου γραφείου για την ανάπτυξη του θρησκευτικού τουρισμού, και διοργάνωση θρησκευτικών, ιστορικών και πολιτιστικών εκδηλώσεων.

➤ Ψηφιακή χαρτογράφηση των θρησκευτικών μνημείων με αξιοποίηση ανοιχτών ψηφιακών χαρτών για να γνωρίζει ο επισκέπτης την τοποθεσία και τυχών υπηρεσίες του προορισμού.

➤ Ψηφιακές διαδραστικές εφαρμογές σε θρησκευτικά μνημεία, μοναστήρια και προσκυνηματικούς χώρους για την εμπάθυνση της εμπειρίας του επισκέπτη και την ουσιαστική επαφή του επισκέπτη με των εκάστοτε προορισμό.

➤ Προώθηση με επικαιροποιημένο έντυπο και οπτικοακουστικό υλικό για την προβολή των θρησκευτικών χώρων με έμφαση σε δημιουργία ιστοσελίδων και διάχυση του υλικού στοχευμένα στα κοινωνικά δίκτυα.

➤ Συνεργασία Τουριστικών Γραφείων με τον Ε.Ο.Τ., το Συνοδικό Γραφείο και τις κατά τόπους Μητροπόλεις και φορείς για την στοχευμένη διαφημιστική προώθηση του Θρησκευτικού τουρισμού.

Γενικότερα λόγω της πλούσιας θρησκευτικής μας κληρονομιάς, όπου παρατηρείται διασπορά προσκυνημάτων και θρησκευτικών μνημείων σε όλη την Ελλάδα, επιβάλλεται να υπάρξει συντονισμένη καταγραφή των ιστορικών στοιχείων και ανάδειξη των στοιχείων της εκκλησιαστικής πολιτιστικής κληρονομιάς, καθώς και διασύνδεση των θρησκευτικών μνημείων κατά γεωγραφικά μέρη.

Επιπλέον, ο θρησκευτικός και προσκυνηματικός τουρισμός επιβάλλεται να συνδυασθεί με άλλες ειδικές μορφές τουρισμού, όπως ο ορεινός, ο περιπατητικός, ο φυσιολατρικός και ο οικοτουρισμός καθόσον τα περισσότερα θρησκευτικά μνημεία είναι χωροθετημένα σε ορεινές και σε παραδοσιακές περιοχές.

ΕΝΟΤΗΤΑ 3	ΠΛΑΝΟ ΔΡΑΣΕΩΝ ΑΝΑΔΕΙΞΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑΔΟΣΗΣ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ ΣΕ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΚΥΠΡΟ (ΣΧΕΔΙΟ MARKETING)

3.1 Στρατηγική Μάρκετινγκ

Τα μοναδικά στοιχεία και οι εμπειρίες των προορισμών του Νότιου Αιγαίου στο κομμάτι του Πολιτιστικού & Θρησκευτικού Τουρισμού, χρήζουν περαιτέρω αξιοποίησης από το Σχέδιο Μάρκετινγκ, καθορίζουν την στρατηγική κατεύθυνση και συνθέτουν παράλληλα το πλάνο των ενεργειών για την αποτελεσματική ανάδειξη τους.

Μέσα από την ανάλυση της υπάρχουσας κατάστασης, τον εντοπισμό των ιδιαίτερων πτυχών και χαρακτηριστικών του Νοτίου Αιγαίου και τον ορισμό και τμηματοποίηση της τουριστικής αγοράς, πρέπει να δημιουργηθεί ένα Χαρτοφυλάκιο Τουριστικού Προϊόντος Πολιτιστικού & Θρησκευτικού Τουρισμού στο Νότιο Αιγαίο, το οποίο να εμπλουτίζεται συνεχώς. Στόχος είναι η τοποθέτηση του Θρησκευτικού Τουρισμού στο Νότιο Αιγαίο στις αγορές και στα τμήματα αγοράς αυτών.

Η μοναδική Ανταγωνιστική Ταυτότητα σε συνδυασμό με το τουριστικό προϊόν Ήλιος & Θάλασσα που προκύπτει διαφοροποιεί το Νότιο Αιγαίο, αναδεικνύει τα ιδιαίτερα γνωρίσματα και την Πολιτισμική-Θρησκευτική προσωπικότητα της Περιφέρειας και συμβάλλει στη δημιουργία μιας ενιαίας πλατφόρμας επικοινωνίας που αναγνωρίζει και αναδεικνύει σε πρώτο επίπεδο τους νησιωτικούς προορισμούς.

Ανάλυση Στοιχείων και Αποτύπωση Τουριστικού Προϊόντος

Η ενότητα της Ανάλυσης Στοιχείων χαρτογραφεί την υπάρχουσα κατάσταση του Θρησκευτικού Τουρισμού στην Περιφέρεια σε επίπεδο τουριστικού προορισμού. Η Ανάλυση πρέπει να εστιάζει στα σημεία πολιτιστικού και θρησκευτικού ενδιαφέροντος, στον φυσικό πλούτο, στις δραστηριότητες, στα τοπικά προϊόντα και στις εκδηλώσεις των προορισμών για τη σύνθεση ολοκληρωμένων εμπειριών.

Η αποτύπωση των στοιχείων αποτελεί συνήθεις πρακτική του Μάρκετινγκ με στόχο την τεκμηρίωση και δημιουργία τουριστικών εμπειριών που βασίζονται στα χαρακτηριστικά των προορισμών της Περιφέρειας (θρησκευτικά αξιοθέατα, πολιτισμός, γαστρονομία, εκδηλώσεις, παραλίες κ.α.). Δε συνιστά μελέτη γεωγραφικής καταγραφής, η οποία άπτεται άλλης επιστήμης, αλλά έρευνα των στοιχείων που εμπλουτίζουν και εξειδικεύουν την προ ιοντική υπόσχεση από τη σκοπιά του Μάρκετινγκ.

Στρατηγική Μάρκετινγκ

Η Στρατηγική Μάρκετινγκ περιέχει τη στρατηγική στόχευσης ελκυστικών αγορών και τμημάτων αγοράς, τους στρατηγικούς στόχους καθώς και τους Στρατηγικούς Πυλώνες για τον Θρησκευτικό Τουρισμό στο πλαίσιο της τουριστικής ανάπτυξης του Νοτίου Αιγαίου που συνθέτουν και την μακροπρόθεσμη στρατηγική μάρκετινγκ. Η εξειδίκευση και η συνδεσιμότητα των τουριστικών προϊόντων, η στρατηγική ανάδειξης προορισμών, η αξιοποίηση υπάρχον τουριστικών προϊόντων συνθέτουν την Στρατηγική Μάρκετινγκ του Θρησκευτικού Τουρισμού για το Νότιο Αιγαίο.

Χαρτοφυλάκιο Τουριστικού Προϊόντος

Το Χαρτοφυλάκιο Τουριστικού Προϊόντος, λαμβάνοντας υπόψη και αξιολογώντας την ποικιλία Πολιτιστικού & Θρησκευτικού πλούτου στα νησιά καθώς και των ξεχωριστών ταξιδιωτικών εμπειριών του προορισμού, συνθέτει τουριστικά προϊόντα για το Νότιο Αιγαίο και έχει ως βασικό στόχο τη δημιουργία ενός ολιστικού σχεδίου για την προσέλκυση τουριστών. Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του κάθε προορισμού λειτουργούν ως μοντέλο παραγωγής εμπειριών και προβολής μέσα από Δράσεις, ενώ πρέπει να υπάρχει η δυνατότητα να προστεθούν συνεχώς και νέα προϊόντα αναλόγως τις ανάγκες της τουριστικής αγοράς.

Στρατηγική Ανταγωνιστικής Ταυτότητας

Η ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης Πολιτιστικού & Θρησκευτικού Τουρισμού, οι προκλήσεις της ανταγωνιστικής ταυτότητας, η τεκμηρίωση και η στρατηγική μάρκας (branding), πρέπει να συγκροτούν με ολοκληρωμένο τρόπο τη μοναδική Ανταγωνιστική Ταυτότητα του Νοτίου Αιγαίου και των προορισμών της, διαφοροποιώντας την από τον ανταγωνισμό και προσελκύοντας τα κατάλληλα τμήματα αγοράς. Η στρατηγική Branding για το Πολιτιστικό & Θρησκευτικό Τουρισμό στο Νότιο Αιγαίο πρέπει να αξιοποιεί την υψηλή αναγνωρισιμότητα των εδραιωμένων αλλά και των ανερχόμενων προορισμών της, και να στηρίζεται στην ανάδειξη των αυθεντικών χαρακτηριστικών τους, των παραδόσεων, των τοπικών προϊόντων και του φυσικού πλούτου.

Δημιουργική Επικοινωνία Brand

Η Δημιουργική Επικοινωνία του Πολιτιστικού & Θρησκευτικού Τουρισμού ως Brand στο Νότιο Αιγαίο πρέπει να διασφαλίζει τη συμπαγή, ενιαία και κοινή επικοινωνία & προβολή των τουριστικών προϊόντων και εμπειριών, προς το εγχώριο και διεθνές ταξιδιωτικό κοινό, με βασική παράμετρο την κεντρική προώθηση των νησιών.

Η εικαστική αποτύπωση της στρατηγικής μάρκας πρέπει να αναδεικνύεται από τη δημιουργική οπτικοποίηση της ανταγωνιστικής ταυτότητας του Νότιου Αιγαίου, των προορισμών της και των προσφερόμενων εμπειριών. Η δημιουργική αφήγηση, η εφαρμογή της εικαστικής επικοινωνίας και της δημιουργικής εκτέλεσης, πρέπει να προωθούν την ολοκληρωμένη επικοινωνιακή τοποθέτηση του Πολιτιστικού & Θρησκευτικού Τουρισμού στο Νότιο Αιγαίο.

3.2 Αγορές - στόχοι

Στο πλαίσιο της τμηματοποίησης της αγοράς και της επιλογής των αγορών-στόχων οι δράσεις Μάρκετινγκ πρέπει να έχουν ως στόχο να προσελκύσουν πλήθος κατηγοριών τουριστών, ωστόσο, τίθενται ορισμένες προτεραιότητες για συγκεκριμένες ομάδες-στόχους με βάση την επισκεψιμότητα των νησιών του Νοτίου Αιγαίου και συμπεράσματα που προέκυψαν από παλαιότερες μελέτες της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου και άλλων φορέων. Με βάση την εθνικότητα, κρίνεται απαραίτητο να δοθεί μεγαλύτερη προτεραιότητα στις εξής αγορές:

- Έλληνες τουρίστες: Η οικονομική κρίση επηρέασε τις προηγούμενες θερινές σεζόν τα ταξίδια των Ελλήνων που αναγκάζονται να μειώσουν τις δαπάνες των διακοπών. Ωστόσο, παρά την κρίση και δεδομένης της μεγάλης εξάρτησης πολλών νησιών του Νοτίου Αιγαίου από την ελληνική αγορά, δεν θα πρέπει να εγκαταλειφθεί η προσπάθεια για την προσέλκυση Ελλήνων τουριστών. Πλέον, στην αγορά των Ελλήνων ταξιδιωτών διαπιστώνονται ότι ο ανταγωνισμός μεταξύ των ελληνικών προορισμών για τον Έλληνα ταξιδιώτη γίνεται ολοένα και πιο έντονος, ο Έλληνας ταξιδιώτης απαιτεί ολοένα και καλύτερες τιμές. Κατά συνέπεια, θα πρέπει να ενταθεί η προσπάθεια της Περιφέρειας προκειμένου να ελαχιστοποιηθούν οι απώλειες Ελλήνων τουριστών.

- Επισκέπτες από την Ιταλία, τη Γερμανία, τη Βρετανία και τη

Γαλλία: Οι τέσσερις μεγάλες οικονομίες της Δυτικής Ευρώπης τροφοδοτούν τα νησιά του Αιγαίου σε σταθερή βάση - αν και με εντελώς άνισο τρόπο - με μεγάλο αριθμό επισκεπτών κάθε χρόνο. Χάρη στη μεγάλη πληθυσμιακή τους βάση, οι ενέργειες τουριστικής προβολής της Περιφέρειας σε αυτές τις χώρες θα αποδώσουν έναν σαφώς μεγαλύτερο αριθμό επιπλέον τουριστών απ' ό,τι σε άλλες αγορές δίνοντας έμφαση σε επισκέπτες μεγαλύτερης ηλικίας με πλούσιο βιοτικό επίπεδο.

- Επισκέπτες από χώρες της Ανατολικής Ευρώπης και ιδίως τη Ρωσία: Εάν εξαιρεθεί ένας μικρός αριθμός νησιών με καλές επιδόσεις στις αγορές της Ανατολικής Ευρώπης, διαπιστώνεται ότι τα υπόλοιπα νησιά του Νοτίου Αιγαίου - και ιδίως οι Κυκλάδες - δεν κατάφεραν να προσελκύσουν σημαντικό αριθμό Ανατολικοευρωπαίων τουριστών, παρότι ο αριθμός τους στην Ελλάδα συνεχώς αυξάνει. Όσοι κατευθύνονται κατά κύριο λόγο στα μεγάλα νησιά (Ρόδος, Κως) ταξιδεύουν οργανωμένα, ενώ είναι ελάχιστοι οι ανεξάρτητοι ταξιδιώτες από αυτές τις χώρες που επισκέπτονται το Νότιο Αιγαίο. Οι επισκέπτες από την Ανατολική Ευρώπη - οργανωμένοι και ανεξάρτητοι - αποτελούν, κατά συνέπεια, μια εν πολλοίς αναξιοποίητη αγορά για τα αιγαιοπελαγίτικα νησιά.

Επισκέπτες από αναδυόμενες αγορές της Ασίας: Αξίζει στενότερης παρακολούθησης η αγορά τόσο των χωρών της Ανατολικής Μεσογείου και της Μέσης Ανατολής - πρωτίστως της Τουρκίας και του Ισραήλ - όσο και της Άπω Ανατολής, με την τελευταία να χαρακτηρίζεται από σημαντική υποχώρηση στον αριθμό Ιαπώνων τουριστών αλλά και ραγδαία αύξηση των Κινέζων. Αυτές οι χώρες έχουν σημαντικό δυναμικό αύξησης των επισκεπτών λόγω της μεγάλης ζήτησης για ταξίδια τα τελευταία χρόνια

3.3 Δράσεις

Ειδικότερα για τα νησιά των Κυκλάδων/Νοτίου Αιγαίου προτείνονται οι παρακάτω δράσεις :

- ✚ Κατηγοριοποίηση των μνημείων θρησκευτικού και προσκυνηματικού τουρισμού ανά νησί. Συνεργασία δημόσιων φορέων και μητροπόλεων της περιοχής για μια ολοκληρωμένη καταγραφή των θρησκευτικών μνημείων.
- ✚ Δημιουργία πολιτιστικών διαδρομών με συνδυαστική αξιοποίηση των θρησκευτικών εορτών και προσκυνημάτων με όμορα νησιά. Δυνατότητα στον επισκέπτη να ζήσει μια ολοκληρωμένη εμπειρία θρησκευτικού τουρισμού στα νησιά των Κυκλάδων.
- ✚ Ανάδειξη ναών και μνημείων με ιστορική και πολιτισμική ταυτότητα που μπορούν να προσελκύσουν επισκέπτες από άλλα θρησκευτικά δόγματα.
- ✚ Αξιοποίηση ιδιαίτερων χαρακτηριστικών, όπως η Μοναστηριακή Κουζίνα, που μπορεί να λειτουργήσει συνδυαστικά με μια άλλη μορφή τουρισμού, το γαστρονομικό τουρισμό. Δημιουργία συνεργειών με το Aegean Cuisine για ανάδειξη εκκλησιαστικών συνταγών και διατροφής.
- ✚ Αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών για την προβολή των νησιών και ειδικότερα των θρησκευτικών-πολιτισμικών πόρων. Δημιουργία διαδικτυακής πλατφόρμας για την προβολή και προώθηση των νησιών όπου θα παρέχονται όλες οι απαραίτητες πληροφορίες και η δυνατότητα σχεδιασμού θρησκευτικών διαδρομών στα νησιά.
- ✚ Εκδόσεις έντυπων και ψηφιακών τουριστικών οδηγών για τα θρησκευτικά μνημεία στις Κυκλάδες.
- ✚ Προώθηση προγραμμάτων ανταλλαγής επισκέψεων μεταξύ θρησκευτικών κοινοτήτων.
- ✚ Ανάπτυξη θρησκευτικής κρουαζιέρας στα νησιά των Κυκλάδων & Δωδεκανήσου με ολοκληρωμένα πακέτα προσκυνημάτων.
- ✚ Πλάνο επικοινωνίας με σαφείς επικοινωνιακή στρατηγική και στόχους, που να περιλαμβάνει τα κανάλια και μέσα επικοινωνίας που θα

αξιοποιηθούν, τους επιλεγμένους στρατηγικούς άξονες δράσης και τις ενέργειες που θα υλοποιηθούν για την αποτελεσματική προώθηση του Θρησκευτικού Τουρισμού.

- ✚ Ενδεικτικά το πλάνο επικοινωνίας να περιέχει τις παρακάτω συντονισμένες ενέργειες: εξιστόρηση εμπειριών (storytelling, blogger trips, media trips), δημιουργία λογαριασμών σε σύγχρονα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης και στα Ψηφιακά Μέσα, δημιουργία και διαχείρισης σχέσεων με το κοινό στόχος (Media, B2B), προτάσεις συμμετοχής σε Τουριστικές Εκθέσεις, διοργάνωση Events και εκδηλώσεων

Δράσεις Πλάνο Επικοινωνίας

Δημιουργία επικοινωνιακής υποδομής και παραγωγή περιεχομένου (content). Βασικό προαπαιτούμενο για να υλοποιηθεί με επαγγελματικό τρόπο ένα πρόγραμμα πλάνο επικοινωνίας είναι η δημιουργία του κατάλληλου υλικού, προκειμένου αυτό να χρησιμοποιηθεί στη συνέχεια στις κυρίως δράσεις προβολής για το θρησκευτικό τουρισμό. Συγκεκριμένα, απαιτείται:

- Αρχείο Τουριστικών Κειμένων, δημιουργία μιας βάση δεδομένων με κείμενα που θα περιγράφουν κάθε θρησκευτική πτυχή των νησιών του Νοτίου Αιγαίου, δηλ. κάθε νησί της Δωδεκανήσου και των Κυκλάδων και καθεμιά από τις σημαντικότερες τουριστικές δραστηριότητες και διακριτές εμπειρίες (π.χ. γαμήλια ταξίδια, πολιτιστικές, θρησκευτικές εξερευνήσεις, δραστηριότητες γαστρονομικού ενδιαφέροντος, πεζοπορία, κ.α.)
- Αρχείο Τουριστικών Εικόνων , δημιουργία μιας Τράπεζας οπτικοακουστικού αρχείου που θα περιλαμβάνει φωτογραφικό υλικό και βίντεο όπου θα απεικονίζεται κάθε νησί της Δωδεκανήσου και των Κυκλάδων και καθεμιά από τις σημαντικότερες πολιτιστικές και θρησκευτικές δραστηριότητες και διακριτές εμπειρίες (π.χ. προσκύνημα, επίσκεψη, γάμος, βάπτισμα, πανηγύρια, δραστηριότητες γαστρονομικού ενδιαφέροντος κοκ.)

Αυτό το υλικό, θα αποτελεί ουσιαστικά την επικοινωνιακή υποδομή (content) για να προβληθεί τουριστικά ο θρησκευτικός τουρισμός το Νότιο Αιγαίο, θα χρησιμοποιηθεί στη συνέχεια στη διαδικτυακή προβολή, τη διαφήμιση, την

παραγωγή εντύπων, τις ενέργειες δημοσιότητας κοκ, συμβάλλοντας στην τουριστική ταυτότητα (Brand Destination) και στην επικοινωνιακή στρατηγική.

Το ζητούμενο είναι να αποκτήσει το Νότιο Αιγαίο φωτογραφικό υλικό υψηλής ποιότητας που θα παρουσιάζει την ελκυστικότητα και μοναδικότητα των νησιών του Νοτίου Αιγαίου καθώς και την γκάμα θρησκευτικών δραστηριοτήτων που προσφέρονται στους επισκέπτες των νησιών. Ιδανικά, αυτό το φωτογραφικό υλικό θα περιλαμβάνει αφενός ελκυστικές φωτογραφίες τοπίου, οικισμών και μνημείων και αφετέρου φωτογραφίες που θα είναι περισσότερο ανθρωποκεντρικές. Οι φωτογραφίες θα πρέπει να είναι υψηλής ανάλυσης και κατάλληλες για χρήση σε όλα τα μέσα προβολής.

Πρωθυητικές ενέργειες

Παρά τη μείωση της επίδρασης που έχουν τα παραδοσιακά ΜΜΕ συγκριτικά με το διαδίκτυο, δεν θα πρέπει να αφεθεί στην τύχη της η κάλυψη των νησιών του Αιγαίου από τα ελληνικά και ξένα μέσα. Ακόμη και με έναν περιορισμένο προϋπολογισμό μπορεί να εξασφαλιστεί ευρεία δωρεάν δημοσιότητα εφόσον γίνουν οι ενδεδειγμένες ενέργειες. Η επιζητούμενη δημοσιότητα θα πρέπει να συμβάλλει, μεταξύ άλλων, στα εξής:

- Να ενημερώνεται άμεσα η ελληνική και διεθνής αγορά για την τιμολογιακή πολιτική και ιδίως τις ειδικές προσφορές που κάνουν τόσο τα τουριστικά καταλύματα όσο - κυρίως - οι μεταφορικές επιχειρήσεις (ακτοπλοϊκές και αεροπορικές εταιρίες), ώστε να παγιωθεί η αντίληψη ότι τα νησιά του Αιγαίου αποτελούν ελκυστικούς και συνάμα προσιτούς προορισμούς διακοπών.
- Με την εξαίρεση τη Ρόδου και της Κω, οι κάτοικοι της Ανατολικής Ευρώπης φαίνεται να μη γνωρίζουν ή να έχουν μη ελκυστική εικόνα για τα άλλα νησιά του Νοτίου Αιγαίου. Κατά συνέπεια, θα πρέπει να ενημερωθούν-ιδίως οι ανεξάρτητοι τουρίστες με έντονο το στοιχείο της πίστης - για την πολυμορφία αυτών των νησιών και την πλούσια θρησκευτική παράδοση που προσφέρουν με μοναδικές εμπειρίες διακοπών.

- Μια γκάμα από ελκυστικές ταξιδιωτικές εμπειρίες ειδικών ενδιαφερόντων καθώς και διαφορετικές προτάσεις και αφορμές για επίσκεψη στα νησιά του Νοτίου Αιγαίου την περίοδο εκτός υψηλής σεζόν ιδίως για πολιτιστικές εξερευνήσεις, σημαντικές γιορτές και εκδηλώσεις (π.χ. πασχαλινοί εορτασμοί, πανηγύρια) κ.ά.

Στο παρόν πρόγραμμα δράσης προτείνεται η υλοποίηση των ακόλουθων ενεργειών δημοσιότητας:

- Συγγραφή και διανομή δελτίων τύπου
- Συγγραφή και διανομή προσχεδίων για άρθρα και αφιερώματα
- Συνεντεύξεις τύπου και άλλες επαφές με δημοσιογράφους
- Φιλοξενία δημοσιογράφων

Ειδικά για τη φιλοξενία δημοσιογράφων στο πλαίσιο δημοσιογραφικών ταξιδιών (press trips) επισημαίνεται ότι θα πρέπει να αξιοποιηθεί η εμπειρία από προηγούμενα ταξίδια και να γίνει η κατάλληλη προετοιμασία, ώστε οι φιλοξενούμενοι δημοσιογράφοι να βιώσουν θρησκευτικές εμπειρίες και να λάβουν όλο εκείνο το υλικό που θα τους διευκολύνει να γράψουν άρθρα σχετικά με την παραπάνω θεματολογία.

Προσέλκυση Κινηματογραφικών παραγωγών

Οι διάφορες κινηματογραφικές παραγωγές, διεθνείς αλλά και εγχώριες, μπορούν αδιαμφισβήτητα να αποτελέσουν ένα σημαντικό στοιχείο τόσο για την ανάπτυξη όσο και για την προβολή του τουριστικού μας προϊόντος.

Κάποια από τα νησιά της περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου έχουν χρησιμοποιηθεί στο παρελθόν, ως φυσικό σκηνικό, για μεγάλες διεθνείς παραγωγές· ως μην ξεχνάμε πως η Αμοργός (Απέραντο γαλάζιο) και η Μεγίστη (Mediterraneo) είναι νησιά που έγιναν ευρέως γνωστά μέσω του κινηματογράφου ενώ το νησί της Ρόδου είναι αυτό το οποίο έχει φιλοξενήσει τις περισσότερες ξένες παραγωγές (Ο Jerusalem, Τα κανόνια του Ναβαρόνε, Απόδραση στην Αθήνα, κα). Η εμπειρία έχει δείξει πως πέρα από την σημαντική ενίσχυση της τοπικής οικονομίας κατά τη διάρκεια των γυρισμάτων, η τουριστική κίνηση των ετών που ακολουθούν από την προβολή της εκάστοτε παραγωγής, αυξάνεται σημαντικά. Αναφέρουμε ενδεικτικά πως παρά το γεγονός ότι το 2002, η ταινία «Το μαντολίνο του Λοχαγού Κορέλι» , δεν σημείωσε ιδιαίτερη επιτυχία

στο εξωτερικό, είχε ως αποτέλεσμα σημαντική αύξηση των ξένων επισκεπτών της Κεφαλονιάς αμέσως μετά την προβολή της (το 2001 οι ξένοι επισκέπτες ανήλθαν σε 143.000 και το 2002, μετά την προβολή σε 169.000) ενώ οι Αυστραλοί επισκέπτες της Μυκόνου τριπλασιάστηκαν αμέσως μετά την κινηματογραφική προβολή της ταινίας “Kings of Mykonos”.

Οι παραγωγοί από την άλλη την μεριά, γνωρίζοντας τα οφέλη από την παρουσία ενός προορισμού σε μία διεθνούς προβολής παραγωγή, απαιτούν κάποια αντισταθμιστικά οφέλη, που συνήθως έχουν να κάνουν με τεχνική και οικονομική στήριξη της εκάστοτε παραγωγής

ΠΗΓΕΣ:

WTTC (2017). The Economic Impact of Travel & Tourism Greece

Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης ΕΠ Νοτίου Αιγαίου (2015). Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Νοτίου Αιγαίου 2014-2020.

ΙΝΣΕΤΕ (2015) Marketing Plan Τουριστικού Προϊόντος Νοτίου Αιγαίου ΙΝΣΕΤΕ

Βαρβαρέσος Σ., (2010). Τουρισμός έννοιες, μεγέθη, δομές. Η ελληνική πραγματικότητα. Εκδόσεις: Προπομπός, Αθήνα.

Γαβριήλ Ε. κ.ά. (2016). Ειδικές μορφές Τουρισμού: οι περιπτώσεις του εκπαιδευτικού, του πολιτιστικού και του θρησκευτικού τουρισμού. Αθήνα: Ευρωπαϊκό Κέντρο Αριστείας Jean Monnet.

ΙΝΣΕΤΕ (2017). Ελληνικός Τουρισμός: Εξελίξεις και Προοπτικές, Σύνοψη. Αθήνα. ΙΝΣΕΤΕ.

Μαρωνίτη, Τ. (2014). Στρατηγικές Διαφήμισης Τουριστικών Γραφείων. Πειραιάς: Τμήμα Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής.

Μοίρα, Π. (2009). Θρησκευτικός Τουρισμός. Αθήνα: INTERBOOKS.

Μοίρα, Π. και Παράσχη, Α. (2015), «Από το προσκύνημα στο θρησκευτικό - πολιτιστικό τουρισμό: Μελέτη περίπτωσης “Ζάκυνθος”», e-Περιοδικό Επιστήμης & Τεχνολογίας, 39-53.

Μοίρα, Π.(2008). «Η παράμετρος της θρησκείας στον πολιτιστικό τουρισμό», Αγορά Χωρίς Σύνορα», τόμος 13 (2), σελ. 152-166.

Νόμος 4582/2018. Θεματικός τουρισμός - Ειδικές μορφές τουρισμού - Ρυθμίσεις για τον εκσυγχρονισμό του θεσμικού πλαισίου στον τομέα του τουρισμού και της τουριστικής εκπαίδευσης - Στήριξη τουριστικής επιχειρηματικότητας και άλλες διατάξεις. ΦΕΚ 208, Τεύχος Α' 208/11.12.2018

Πολύζος, Σ. (2008). «Η χωρική και οικονομική διάσταση του θρησκευτικού τουρισμού στην Ελλάδα». Σειρά Ερευνητικών Εργασιών, 23(1), 1-48.

Πολύζος, Σ. (2010), Θρησκευτικός Τουρισμός στην Ελλάδα: Χωρική ανάλυση και συμβολή στην ανάπτυξη μειονεκτικών περιοχών, Σειρά Ερευνητικών Εργασιών, 203-222.

Ράπτη, Β. (2011). Ο Προσκυνηματικός Τουρισμός στη Ελλάδα. Η περίπτωση των Μετεώρων, Διπλωματική Εργασία. Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Σχολή Κοινωνικών Επιστημών, Διοίκηση Τουριστικών Επιχειρήσεων.

Σιταράς Θ., & Τζένος Χ., (2007). Εισαγωγή στην θεωρία του τουρισμού. Εκδόσεις: Interbooks, Αθήνα.

Σφακιανάκης Μ., (2012). Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού. Εκδόσεις: Interbooks, Αθήνα.

Φαρσάρη Ι., (2009). Εναλλακτικές και Ειδικές Μορφές Τουρισμού: Σχεδιασμός, Μάνατζμέντ & Μάρκετινγκ. Εκδόσεις: Interbooks, Αθήνα.

Διαδικτυακοί Τόποι:

<https://el.wikipedia.org/>

<https://e-tinos.gr/>

<https://tinosecret.gr/>

<http://www.panagiatinou.gr/>

<http://www.ecclesia.gr/>

<http://www.visitgreece.gr/>

<http://www.pnai.gov.gr/>

<https://sete.gr/>